

**Lokalna Strategia
Rozwiązywania
Problemów Społecznych
Gminy Herby na lata
2016-2022**

**Lokalna Strategia Rozwiązywania
Problemów Społecznych Gminy Herby
na lata 2016-2022**

Spis treści

Wstęp.....	4
1. Uwarunkowania prawno-systemowe	5
2. Metodyka pracy nad Strategią.....	8
3. Społeczno-gospodarcze uwarunkowania Strategii.....	11
3.1. Ogólna charakterystyka Gminy Herby.....	11
3.2. Charakterystyka mieszkańców Gminy	13
3.3. Sytuacja gospodarcza Gminy Herby	14
3.4. Instytucje publiczne i inne podmioty działające na rzecz mieszkańców.....	15
3.5. Charakterystyka systemu pomocy społecznej w Gminie.....	18
4. Problemy społeczne na terenie Gminy Herby według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.....	19
5. Sytuacja społeczna w Gminie Herby w opiniach mieszkańców.....	30
5.1. Ocena warunków życia na terenie Gminy Herby	30
5.2. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Herby	32
5.3. Kluczowe zjawiska społeczne na terenie Gminy Herby.....	35
5.5. Podsumowanie wyników badania.....	58
6. Analiza SWOT	62
7. Priorytety polityki społecznej Gminy Herby na lata 2016-2022.....	64
7.1. Wizja polityki społecznej Gminy Herby	64
7.2. Cele operacyjne polityki społecznej Gminy Herby i zadania strategiczne	64
8. Sposób wdrażania, monitoring i ewaluacja wdrażania Strategii.....	67
Spis rycin.....	69
Spis tabel.....	69
Spis wykresów	69

Wstęp

„Lokalna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Herby na lata 2016-2022” to wizja długofalowej polityki społecznej władz Gminy, mająca na celu stałą poprawę jakości życia mieszkańców poprzez tworzenie warunków do ich aktywizacji i integracji.

W dokumencie, obok diagnozy i badań mieszkańców, zawarto cele i kierunki strategicznej interwencji odnoszące się do problemów społecznych występujących na terenie Gminy. Wdrożenie proponowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych oraz zminimalizowania negatywnych skutków zachodzących zmian i zjawisk np. gospodarczych. Ponadto sformułowane w strategii kierunki działań powinny sprzyjać racjonalizacji samodzielnych działań poszczególnych grup społecznych.

Gmina w rozumieniu nie tylko administracyjnym, ale jako wspólnota mieszkańców powinna być w sposób bezpośredni zaangażowana w rozwiązywanie problemów społecznych. Niniejszy dokument ma celu ich zidentyfikowanie i usystematyzowanie oraz określenie priorytetowych kierunków działań. Wdrożenie strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi wyraz dbałości społeczności lokalnej o przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom.

1. Uwarunkowania prawno-systemowe

Opracowanie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z obowiązku prawnego nałożonego na samorząd gminny i powiatowy na mocy Ustawy o pomocy społecznej art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, w powiązaniu z art. 16 b ustawy z dnia 12 marca 2004 r. ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, programów przeciwdziałania przemocy, programów ochrony zdrowia psychicznego i innych. Celem tych programów jest reintegracja oraz integracja osób i rodzin z różnych powodów zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie.

Na treść i realizację gminnych strategii rozwiązywania problemów społecznych mają wpływ inne akty prawne do których należą:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym;
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 ze zmianami);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych;
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego;
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Herby ze względu na swój charakter opiera się na korelacji i współzależności z innymi dokumentami strategicznymi, w tym:

- Raport „Polska 2030. Wyzwania rozwojowe” – w opracowaniu wskazano wyzwania w perspektywie do 2030 r. w obszarach dotyczących m.in.: sytuacji demograficznej, podniesienia aktywności zawodowej oraz adaptacyjności zasobów pracy, poprawy spójności społecznej i wzrostu kapitału społecznego Polski.
- Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020 – w dokumencie wskazuje się strategiczne zadania państwa, których podjęcie jest konieczne w perspektywie najbliższych 5 lat, w celu wzmocnienia procesów rozwojowych. W perspektywie niniejszego dokumentu szczególnie istotne są: wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela, rozwój kapitału ludzkiego, integracja społeczna, zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych.
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2011-2020 – dokument obejmuje zagadnienia partycypacji społecznej i aktywności obywatelskiej. W ramach tego obszaru mają być realizowane działania obejmujące m.in.: różnorodne formy zachęcania obywateli do zwiększania swojej aktywności na forum publicznym; rozwijanie i promocję indywidualnej filantropii, wolontariatu, jak i społecznej odpowiedzialności biznesu; wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz zawodowemu, w tym różnorodnych form samopomocy; stworzenie rozwiązań zmierzających do wypracowania i wdrożenia systemu wsparcia dla poradnictwa prawnego i obywatelskiego; ułatwienie działalności organizacji obywatelskich.
- Narodowa Strategia Integracji Społecznej – celem dokumentu jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej, stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do: rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy; modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia; wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale

zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

- Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020 – w dokumencie wyznaczono następujące obszary priorytetowe dla polityki społecznej województwa: wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji, rozwój ekonomii społecznej jako instrumentu aktywnej polityki społecznej, wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży przed zjawiskami dezorganizacji społecznej, tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych, przełamywanie barier w aktywizacji osób starszych, wspieranie działań na rzecz integracji systemu pomocy społecznej, rozwój systemu kształcenia ustawicznego kadr służb pomocy społecznej.
- Strategia Rozwoju Gminy Herby na lata 2016-2025 – w dokumencie wskazano wyzwania w perspektywie do 2025 r. w obszarach dotyczących m.in.: efektywnego systemu edukacji i wspierania zatrudnienia, wzmacniania przedsiębiorczości wśród mieszkańców, poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Należy przyjąć, że realizacja celów Strategii przyczyni się także do osiągnięcia celów zakładanych w ww. dokumentach.

2. Metodyka pracy nad Strategią

Prace związane z opracowywaniem Lokalnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Herby na lata 2016-2022 realizowane były w okresie od 14 września do 30 listopada 2015 r. Prowadzono je w kilku etapach. Metodyka prac nad Strategią przedstawia się następująco:

I. Diagnoza społeczna Gminy Herby

Pierwszym elementem prac związanych z opracowaniem Strategii było przeprowadzenie dogłębnej diagnozy i analizy zjawisk zachodzących w sferze społecznej na terenie Gminy. Zadanie to zostało zrealizowane za pomocą następujących technik badawczych:

1. Analiza danych zastanych

Podstawą do diagnozy problemów społecznych były materiały oraz analizy statystyczne gromadzone i opracowywane przez instytucje podejmujące działania na terenie Gminy Herby, m.in. przez Urząd Gminy w Herbach, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Herbach, Powiatowy Urząd Pracy w Lublińcu. Analizie poddano następujące dokumenty:

- Sprawozdania z działalności GOPS w Herbach;
- Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach GOPS w Herbach (MPiPS-03);
- Strategia Rozwoju Gminy Herby;
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii;
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Herby do 2015 roku;
- Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Herby;
- Statystyka ludności prowadzona przez Urząd Gminy Herby;
- Informacja PUP Lubliniec o lokalnym rynku pracy.

Korzystano także z ogólnodostępnych danych, m.in. Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz serwisu mojapolis.pl (repozytorium danych o społeczno-ekonomicznej kondycji gmin, powiatów i województw).

Pod uwagę wzięto dane pochodzące z okresu 2012-2014, co uznano za adekwatne dla wykazania najistotniejszych tendencji w lokalnej polityce społecznej.

2. Badanie ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców Gminy

Kolejnym elementem diagnozy było przeprowadzenie badania wśród mieszkańców Gminy, celem uzyskania informacji na temat warunków życia w Gminie, występujących na jej terenie problemów społecznych oraz grup, które są na ich występowanie w największym stopniu narażone.

Badanie zostało przeprowadzone metodą sondażu. Zastosowano technikę ankiety standaryzowanej, której wybór podyktowany był przede wszystkim faktem, że wystandaryzowane narzędzie (ankieta) umożliwia zgromadzenie danych łatwych do podsumowania, porównania i analizy statystycznej. Pozwala ona także na dotarcie w krótkim czasie do stosunkowo dużej grupy respondentów. Mając na uwadze charakter problematyki badawczej (koncentracja na problemach), wybór ankiety niósł ze sobą jeszcze inne zalety – technika ta gwarantuje respondentom poczucie anonimowości, dzięki czemu chętniej biorą udział w badaniu. Większe jest też prawdopodobieństwo, że ankietowani będą udzielali szczerych odpowiedzi, zgodnych z ich rzeczywistymi przekonaniem.

W badaniu zastosowano technikę doboru kwotowego – respondentów wybrano w oparciu o istotne dla problematyki badawczej cechy, w proporcji odpowiadającej udziałowi osób o tych cechach w ogólnej populacji mieszkańców. Za istotne cechy uznano miejsce zamieszkania (sołectwo) oraz wiek, który został skategoryzowany według następujących przedziałów: 18-40 lat, 41-60 lat, powyżej 60 lat. Dodatkową zmienną różnicującą badanych była płeć. Uwzględnienie ww. zmiennych przyczyniło się do wzrostu reprezentatywności próby, a tym samym zwiększenia wiarygodności otrzymanych danych. Liczebność próby ustalono na 151 osób.

3. Zogniskowane wywiady grupowe z przedstawicielami społeczności lokalnej.

Umożliwienie udziału w pracach nad Strategią członkom lokalnej społeczności uwzględnia postulat partycypacyjnego tworzenia dokumentu.

- 9 października 2015 r. odbył się wywiad fokusowy z sołtysami, miejscowości wchodzących w skład Gminy Herby, z których część jest przedstawicielami lokalnych organizacji społecznych. Podczas spotkania analizowano problemy i zasoby społeczne Gminy. Dokonano także wstępnej diagnozy sytuacji społecznej w Gminie.
- 9 października 2015 r. przeprowadzono także wywiad fokusowy z lokalnymi liderami – przedstawicielami instytucji kluczowych z punktu widzenia funkcjonowania Gminy: Urzędu Gminy Herby, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Herbach, Domu Pomocy Społecznej w Herbach, Państwowego Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego

w Herbach, Komendy Powiatowej Policji w Lublińcu, Gminnej Biblioteki Publicznej w Herbach oraz Zespołów Placówek Oświatowych działających w Herbach.

W trakcie spotkania zidentyfikowano najistotniejsze problemy społeczne występujące na terenie Gminy. Podjęto także próbę określenia przyczyn powstawania problemów społecznych i ich wzajemnych zależności oraz identyfikacji podmiotów działających na rzecz mieszkańców i ich roli w zakresie wspierania osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Na podstawie zebranych podczas diagnozy społecznej danych, rozpoczęto prace związane z opracowywaniem dokumentu Strategii.

II. Opracowywanie dokumentu Strategii

Kolejnym elementem prac było określenie priorytetów polityki społecznej Gminy Herby. 5 listopada 2015 r. zorganizowano spotkanie z przedstawicielami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Podczas spotkania wypracowano wstępne założenia Strategii, jak również podjęto próbę wyznaczenia celów strategicznych i operacyjnych Strategii do roku 2022.

Wnioski ze spotkania ujęto w opracowywanym dokumencie. Przedstawia on aktualną sytuację społeczną Gminy Herby, formułuje cele oraz wskazuje kierunki działań zmierzających do osiągnięcia pozytywnych wskaźników rozwoju społecznego. Ma służyć także jako punkt odniesienia do realizacji działań o charakterze rozwojowym, podejmowanych zarówno ze środków własnych Gminy, jak i funduszy zewnętrznych.

III. Konsultacje społeczne Strategii

Dokument Strategii został poddany konsultacjom społecznym poprzez zamieszczenie na stronie internetowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Herbach.

3. Społeczno-gospodarcze uwarunkowania Strategii

3.1. Ogólna charakterystyka Gminy Herby

Gmina wiejska Herby jest położona w północno-zachodniej części województwa śląskiego, w powiecie lublinieckim. Zajmuje powierzchnię 87,8 km².

Rycina 1. Usytuowanie Gminy Herby na terenie woj. śląskiego

[Źródło: www.bip.slaskie.pl]

Gminę Herby zamieszkują 6792 osoby. Większość mieszkańców stanowią osoby w wieku 18-40 lat (33,7% mieszkańców). Kolejną pod względem liczebności grupę stanowią osoby w przedziale wiekowym od 41 do 60 lat (27,7%), następną – powyżej 61 roku życia (20,2%). Najmniej licznie reprezentowani są mieszkańcy poniżej 18 roku życia – 18,4% populacji Gminy.

Tabela 1. Mieszkańcy Gminy Herby w podziale na wiek

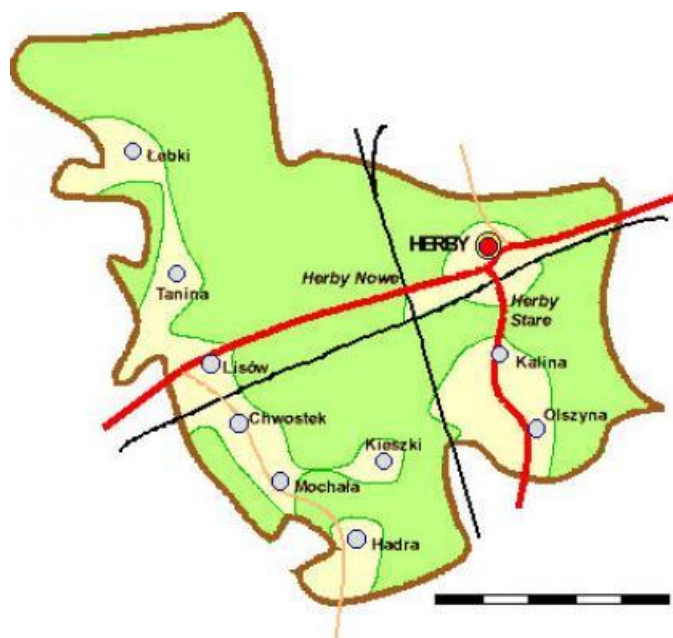
Wyszczególnienie	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
0-17 lat	8,9%	9,5%	18,4%
18-40 lat	16,1%	17,6%	33,7%
41-60 lat	13,9%	13,8%	27,7%
61 i więcej lat	11,8%	8,4%	20,2%
RAZEM	50,7%	49,3%	100,0%

[Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Herby
(stan na 15.09.2015 r.)]

Gęstość zaludnienia w Gminie Herby wynosi 77 osób/1 km², co jest stosunkowo niewielką wartością, biorąc pod uwagę średnią dla woj. śląskiego wynoszącą 374 mieszkańców/1 km² oraz średnią krajową – 124 mieszkańców/1 km².

W skład Gminy wchodzi osiem sołectw: Herby, Lisów, Olszyna, Kalina, Hadra, Chwostek, Tanina oraz Łabki.

Rycina 2. Gmina Herby z podziałem na sołectwa

[Źródło: www.lubliniec.starostwo.gov.pl]

Sołectwa są bardzo zróżnicowane pod względem liczby zamieszkujących na ich terenie osób – największe z nich (Herby) liczy 2362 mieszkańców,

najmniejsze zaś (Łebki) – 63 osoby. Szczegółowy rozkład ludności Gminy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Mieszkańcy Gminy Herby w podziale na sołectwa

Sołectwo	Miejscowości	Liczba mieszkańców
Herby	Herby, Pietrzaki, Cztery Kopy	2362
Kalina	Kalina	432
Olszyna	Olszyna	751
Lisów	Lisów, Kolonia Lisów, Głąby, Pustkowie	1774
Chwostek	Chwostek, Drapacz, Oleksiki, Otrzęsie	446
Hadra	Hadra, Kierzki, Mochała, Piłka	731
Łebki	Łebki	63
Tanina	Tanina, Brasowe, Braszczok, Łęg, Niwy, Turza	233

[Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Herby (stan na 15.09.2015 r.)]

Gmina Herby ma charakter przemysłowo-rolniczy. Rolnictwo oparte jest na indywidualnych, niewielkich gospodarstwach. Przemysł zaś koncentruje się głównie wokół produkcji profili aluminiowych, kostki brukowej, galwanizerstwa, przetwórstwa spożywczego oraz przerobu złomu.

Herby należą do najbardziej zalesionych gmin w regionie – ponad 70% jej powierzchni zajmują lasy, zaś cały jej teren leży w obrębie Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą”.

3.2. Charakterystyka mieszkańców Gminy

Przyrost naturalny w Gminie Herby jest dodatni, jednak systematycznie spada: w 2014 r. było to 1,6 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, w roku 2010 – 2,1 na 1000 mieszkańców. Średnia dla woj. śląskiego w 2014 r. wynosiła 1,1.

Mieszkańcy Gminy coraz częściej emigrują. Saldo migracji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2014 r. wyniosło –1,5, a w 2010 r. – 1,1. Średnia dla woj. śląskiego w 2014 r. wynosiła – 2,0.

Wskaźnik obciążenia demograficznego (tj. liczba osób w wieku nieprodukcyjnym¹ przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym²) systematycznie się zwiększa: z 53,8% w 2010 do 57,2% w 2014 r. Średnia dla województwa w 2014 r. wynosiła 56,7%.

3.3. Sytuacja gospodarcza Gminy Herby

Na terenie Gminy Herby działa łącznie 538 podmiotów gospodarki narodowej, w tym 511 podmiotów zaliczanych do sektora prywatnego.

Tabela 3. Podmioty sektora publicznego i prywatnego w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
Sektor prywatny	520	525	511
Sektor publiczny	26	26	27

[Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych]

Pomiędzy latami 2012 i 2013 liczba podmiotów zaliczanych do sektora prywatnego nieznacznie wzrosła, natomiast w kolejnym roku nastąpił jej spadek. W 2014 r. największą część podmiotów zaliczanych do sektora prywatnego stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (388 podmiotów, czyli 76% podmiotów zaliczanych do sektora). Zaledwie 7% stanowiły spółki handlowe, a tylko 1% spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego. Spółdzielnie, fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne stanowiły 4,5% wszystkich podmiotów sektora prywatnego.

Tabela 4. Podmioty nowo zarejestrowane a wyrejestrowane w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
Nowo zarejestrowane	61	49	51
Wyrejestrowane	38	39	57

[Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych]

¹ Osoby w wieku do 17 roku życia włącznie, jak również przedział od 60 lat i więcej w przypadku kobiet oraz 65 lat i więcej w przypadku mężczyzn.

² Osoby w wieku od 18 do 59 lat dla kobiet i od 18 do 64 dla mężczyzn.

W omawianym okresie czasu co roku rejestrowało się od 49 do 61 nowych podmiotów. Nie można tu jednak wskazać na jednoznaczną tendencję wzrostową lub malejącą. Liczba podmiotów wyrejestrowywanych w latach 2012-2013 pozostawała na zbliżonym poziomie (38-39 podmiotów), a w 2014 r. wzrosła do 57 podmiotów. Rok 2014 był też jedynym w omawianym okresie, kiedy liczba podmiotów wyrejestrowanych była wyższa niż liczba podmiotów nowo zarejestrowanych.

Tabela 5. Podmioty sektora prywatnego w podziale na rodzaj działalności

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	24	23	17
Przemysł i budownictwo	151	157	152
Pozostała działalność	371	371	369

[Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych]

W ostatnich latach mieszkańcy Gminy Herby rezygnują z działalności w obszarze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, o czym świadczy spadająca liczba podmiotów działających w tej branży – w 2012 r. działały 24 tego rodzaju podmioty, natomiast w 2014 r. – 17. Liczba przedsiębiorstw budowlanych i przemysłowych utrzymuje się na stałym poziomie. Najwięcej przedsiębiorstw prywatnych na terenie Gminy klasyfikuje się do pozostałej działalności.

3.4. Instytucje publiczne i inne podmioty działające na rzecz mieszkańców

Na terenie Gminy funkcjonuje szereg instytucji realizujących różnorodne usługi na rzecz mieszkańców.

Działania w obszarze pomocy społecznej realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Dom Pomocy Społecznej, które to instytucje zostały szerzej opisane w dalszej części Strategii.

Działania z zakresu edukacji prowadzone są w ramach następujących jednostek oświatowych:

- Zespół Placówek Oświatowych w Herbach obejmujący Szkołę Podstawową i Gimnazjum Nr 1;

- Zespół Placówek Oświatowych w Lisowie obejmujący Szkołę Podstawową, Gimnazjum Nr 2, Przedszkole Samorządowe;
- Zespół Placówek Oświatowych w Olszynie obejmujący Szkołę Podstawową i Przedszkole Samorządowe;
- Przedszkole Samorządowe w Herbach.

W 2013 r. do wymienionych wyżej placówek uczęszczało ogółem 840 dzieci.

Tabela 6. Liczba dzieci w placówkach oświatowych na terenie Gminy Herby

Rodzaj placówki	Liczba dzieci
Przedszkola	245
Szkoły podstawowe	393
Gimnazja	202

[Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych]

W Herbach usytuowany jest także Państwowy Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy, prowadzony przez Powiat Lubliniecki. Organizuje on dla swoich podopiecznych edukację na poziomie szkoły podstawowej, gimnazjum oraz szkoły zawodowej (w profilach: kucharz i pracownik obsługi hotelowej).

Istotną rolę w zakresie usług świadczonych na rzecz mieszkańców pełnią także organizacje pozarządowe. Na terenie Gminy Herby zarejestrowane są następujące podmioty:

- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niedostosowanym Społecznie i Upośledzonym „SPOMNIS” w Herbach;
- Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców w Lisowie;
- Związek Kombatantów RP – koło w Herbach;
- Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów – koło w Herbach;
- Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych – koło w Herbach;
- Stowarzyszenie Miłośników Olszyny;
- Fundacja Psia Duszka;
- Pływacki Klub Sportowy „Orka” z siedzibą w Herbach;
- Stowarzyszenie „Damski Świat”;
- LKS „Rozwój” Olszyna: sekcja piłki nożnej, sekcja tenisa stołowego;
- LKS „Błękitni” Herby: sekcja piłki nożnej;
- LKS „Liswarta” Lisów: sekcja piłki nożnej;

- LKS „Żwirex” Hadra: sekcja piłki nożnej, sekcja tenisa stołowego, sekcja skata sportowego;
- Klub Brydża Sportowego „Amator” Herby;
- Klub Brydża Sportowego „Impas” Herby;
- Klub „Sportowiec” Herby: siatkówka;
- Uczniowski Klub Sportowy „Pogoń” przy Państwowym Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym.

Funkcjonuje także sześć Ochotniczych Straży Pożarnych: OSP w Chwostku, OSP w Hadrze, OSP w Kalinie, OSP w Lisowie, OSP w Olszynie oraz OSP w Taninie.

Gmina Herby jest także członkiem Lokalnej Grupy Działania „Leśna Kraina Górnego Śląska”.

Odsetek organizacji pozarządowych przypadających na 10 tys. mieszkańców w 2013 r. wynosił 27,6% i był nieco wyższy niż średnia dla woj. śląskiego (23,5%). Należy wziąć jednak pod uwagę fakt, że śląskie jest województwem o jednej z najniższych wartości tego wskaźnika (dla porównania odsetek dla woj. mazowieckiego wynosi 39,7%).

Na terenie Gminy nie funkcjonuje ośrodek kultury. Działania z zakresu kultury prowadzone są przede wszystkim przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Herbach oraz jej trzy filie: w Hadrze, Lisowie i Olszynie. Funkcjonują także dwa zespoły: „Lisowianki” – zespół ludowy funkcjonujący przy Radzie Sołectkiej w Lisowie oraz „Złota Jesień” – zespół wokalny funkcjonujący przy Kole Emerytów i Rencistów w Herbach.

W obszarze ochrony zdrowia funkcjonują trzy niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej: dwa NZOZ w Herbach i jeden NZOZ w Lisowie oraz trzy prywatne apteki: dwie w Herbach i jedna w Lisowie.

Na terenie Gminy Herby funkcjonuje także Zakład Karny. Jest to jednostka typu zamkniętego przeznaczona dla mężczyzn odbywających karę pozbawienia wolności po raz pierwszy z wydzielonymi oddziałami dla tymczasowo aresztowanych, skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w warunkach zakładu karnego półotwartego oraz młodocianych odbywających karę pozbawienia wolności w warunkach zakładu karnego zamkniętego i półotwartego. Ustalona pojemność jednostki to 444 miejsca.

3.5. Charakterystyka systemu pomocy społecznej w Gminie

Na system wsparcia mieszkańców Gminy Herby składa się działalność kilku instytucji. Działania w obszarze pomocy społecznej dla mieszkańców realizowane są przede wszystkim przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, a także przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lublińcu. W zakresie aktywizacji zawodowej teren Gminy objęty jest działaniami Powiatowego Urzędu Pracy w Lublińcu.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w 2014 r. pracowało łącznie dziesięć osób, w tym jedna osoba na stanowisku kierownika, czterech pracowników socjalnych, dwie osoby wykonujące usługi opiekuńcze oraz dwie osoby zatrudnione na innych stanowiskach. Liczba pracowników GOPS w ostatnich latach wzrosła: w 2012 r. GOPS zatrudniał łącznie osiem osób, w tym czterech pracowników socjalnych, w 2013 r. – dziewięć osób, w tym czterech pracowników socjalnych.

Tabela 7. Liczba mieszkańców przypadających na jednego pracownika socjalnego

Rok	Liczba mieszkańców	Liczba pracowników socjalnych	Liczba mieszkańców na jednego pracownika socjalnego
2012	6932	4	1733
2013	6876	4	1719
2014	6886	4	1721

[Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów udostępnionych przez GOPS Herby oraz danych Głównego Urzędu Statystycznego]

Działania w obszarze pomocy społecznej uzupełniają funkcjonowanie Domu Pomocy Społecznej (DPS) w Herbach – jego powstanie w 2014 r. stanowiło odpowiedź na narastający problem starzenia się społeczeństwa i konieczność zapewnienia właściwej opieki seniorom. Dom oferuje czternaście miejsc w pokojach jedno-, dwu- i trzyosobowych. Budynek, w którym znajduje się DPS jest pod względem technicznym przygotowany do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. DPS zapewnia mieszkańcom opiekę pielęgniarską, lekarską i rehabilitacyjną, wsparcie w zakresie pracy socjalnej, wyżywienie, a także organizację czasu wolnego.

4. Problemy społeczne na terenie Gminy Herby według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Herbach udzielił w 2014 r. wsparcia 209 rodzinom, w których żyło 585 osób. Łącznie osoby w rodzinach korzystających ze wsparcia GOPS stanowiły 8,5% mieszkańców Gminy. Odsetek ten w ostatnich latach ulega zmniejszeniu: w 2012 r. wsparciem objętych było 10,4 % mieszkańców, a w 2013 r. – 10,21%.

Tabela 8. Osoby i rodziny objęte wsparciem GOPS

Wyszczególnienie	2012 r.	2013 r.	2014 r.
liczba osób, którym przyznano świadczenia	551	522	459
liczba rodzin, którym przyznano świadczenia	234	239	209
liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia	721	702	585
liczba mieszkańców Gminy	6932	6876	6886
udział osób w rodzinach korzystających ze wsparcia GOPS wśród ogółu mieszkańców	10,40%	10,21%	8,50%

[Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez GOPS oraz danych Głównego Urzędu Statystycznego]

Łączna kwota przyznanych świadczeń w 2014 r. wynosiła 618.099 zł. Kwota ta w ostatnich latach znacznie się zmieniała – w 2012 r. wynosiła 513.739 zł, a w 2013 r. – 643.400 zł. Największa część tych środków jest przekazywana na zasiłki okresowe (28,47%), a następnie na finansowanie posiłków (24,91%), zasiłki celowe (22,84%) oraz zasiłki stałe (22,25%). Pozostała część (1,54%) jest przeznaczana na zapewnienie schronienia.

Tabela 9. Przeznaczenie środków finansowych na świadczenia w 2014 r.

Rodzaj wsparcia	Kwota przeznaczona na dany cel	Procent
zasiłki stałe	137.508 zł	22,25%
zasiłki okresowe	175.994 zł	28,47%
schronienie	9.503 zł	1,54%
posiłek	153.947 zł	24,91%

zasiłki celowe	141.147 zł	22,84%
ogółem	618.099 zł	100,00%

[Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS]

Zasiłki stałe w 2014 r. – podobnie jak w poprzednich latach – przyznawano przede wszystkim osobom samotnie gospodarującym: wśród 27 osób, którym przyznano zasiłki stałe było aż 25 samotnie gospodarujących. Zasiłki okresowe przyznawano najczęściej osobom znajdującym się w trudnej sytuacji ze względu na bezrobocie – brak pracy stanowił w 2014 r. przesłankę do udzielenia omawianego typu wsparcia dla 82 osób spośród 96 wszystkich osób, w stosunku do których wydano decyzję o przyznaniu świadczenia. Wsparcie na zapewnienie schronienia udzielono jednej osobie, natomiast w zakresie zapewnienia posiłków – 191 osobom, w tym w 186 przypadkach chodziło o zapewnienie posiłku dzieciom.

Liczba rodzin objętych pracą socjalną w ostatnich latach znacznie wzrosła – w 2012 r. ze wsparcia tego rodzaju korzystało 81 rodzin (263 osoby), w 2013 r. – 125 rodzin (406 osób), a w 2014 r. – 149 rodzin (484 osoby). Pomoc socjalna jest zazwyczaj wsparciem łączonym z innymi formami pomocy. W 2014 r. pomoc polegającą wyłącznie na pracy socjalnej przyznano 31 rodzinom, w których żyło 101 osób.

Wsparcie GOPS przyznawane jest najczęściej ze względu na trudną sytuację materialną (w 2014 r. – 129 rodzin) oraz brak pracy (114 rodzin). Do często występujących przesłanek do objęcia pomocą społeczną w Gminie Herby zaliczyć należy ponadto niepełnosprawność (50), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (34), potrzebę ochrony macierzyństwa (27) oraz długotrwałą lub ciężką chorobę (25). Pozostałe sytuacje występowały rzadziej: trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (5), alkoholizm (4), narkomania (2), bezdomność (2), zdarzenie losowe (1). W 2014 r. w Gminie Herby nie miały miejsca przypadki udzielania pomocy społecznej ze względu na sieroctwo, potrzebę ochrony ofiar handlu ludźmi, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, sytuacje kryzysowe, klęski żywiołowe lub ekologiczne. Szczegółowe dane zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 10. Powody objęcia wsparciem GOPS

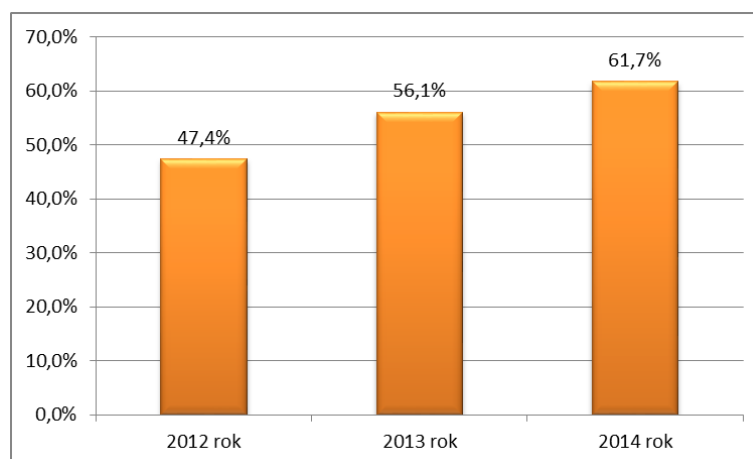
Powód trudnej sytuacji życiowej	2012 r.		2013 r.		2014 r.	
	Rodziny	Osoby w rodzinach	Rodziny	Osoby w rodzinach	Rodziny	Osoby w rodzinach
Ubóstwo	111	331	134	413	129	335
Sieroctwo	1	3	1	1	0	0
Bezdomność	3	8	2	2	2	2
potrzeba ochrony macierzyństwa	35	150	26	116	27	124
w tym: wielodzietność	8	50	9	51	9	55
Bezrobocie	113	332	125	388	114	315
niepełnosprawność	54	143	53	127	50	111
długotrwała lub ciężka choroba	31	66	39	83	25	59
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	50	204	32	123	34	136
w tym: rodziny niepełne	19	60	18	56	17	51
w tym: rodziny wielodzietne	15	75	11	54	15	76
przemoc w rodzinie	0	0	1	3	1	1
potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	2	5	1	4	4	4
Narkomania	0	0	0	0	2	2
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	4	2	4	5	5
trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0
zdarzenie losowe	1	1	2	4	1	3
sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0
Objęci wsparciem GOPS ogółem	234	721	239	702	209	585

[Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS]

Ubóstwo

Ubóstwo stanowi najczęściej występujący powód trudnej sytuacji życiowej, uzasadniający objęcie danej rodziny wsparciem pomocy społecznej. W 2014 r. problem ten dotyczył 129 rodzin, w których żyło 335 osób.

Wykres 1. Rodziny objęte pomocą społeczną ze względu na ubóstwo wśród wszystkich rodzin objętych wsparciem GOPS

[Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS]

Odsetek rodzin korzystających ze wsparcia GOPS w Herbach z powodu ubóstwa w ostatnich latach systematycznie wzrasta. W 2012 r. było to 47,4% wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej, w 2013 r. – 56,1%, a w 2014 r. – 61,7%.

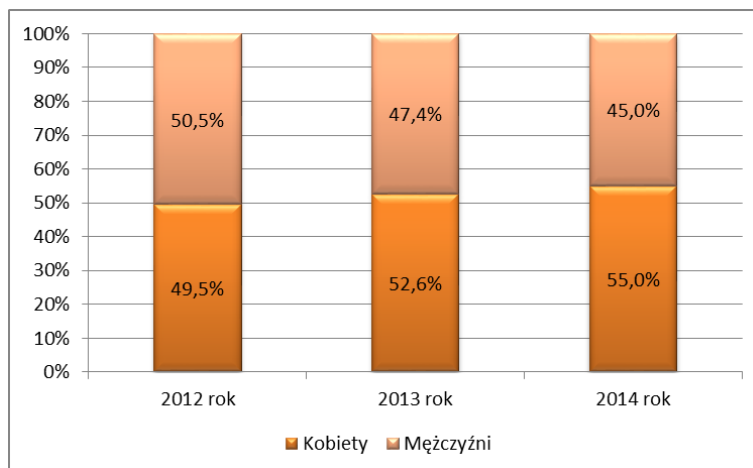
W 2012 r. GOPS przystąpił do Programu PEAD 2012, którego celem jest przekazywanie żywności najuboższym mieszkańcom Gminy. W 2012 r. wsparciem w ramach Programu objętych zostało 139 rodzin (432 osób), natomiast w 2013 r. już 181 rodzin (568 osób).

Bezrobocie

Bezrobocie stanowi drugi najczęściej występujący powód objęcia wsparciem pomocy społecznej. Problem ten w ostatnich latach dotyczy coraz większej części rodzin korzystających ze wsparcia GOPS. W 2012 r. bezrobocie było powodem udzielenia pomocy 48,3% rodzin, w 2014 r. odsetek ten był zdecydowanie wyższy i wynosił 54,6%.

Na koniec grudnia 2014 r. stopa bezrobocia w województwie śląskim wynosiła 9,6%, przy średniej krajowej wynoszącej 11,5%. Natomiast w powiecie lublinieckim była ona wyższa od wojewódzkiej i wynosiła 13,7%.

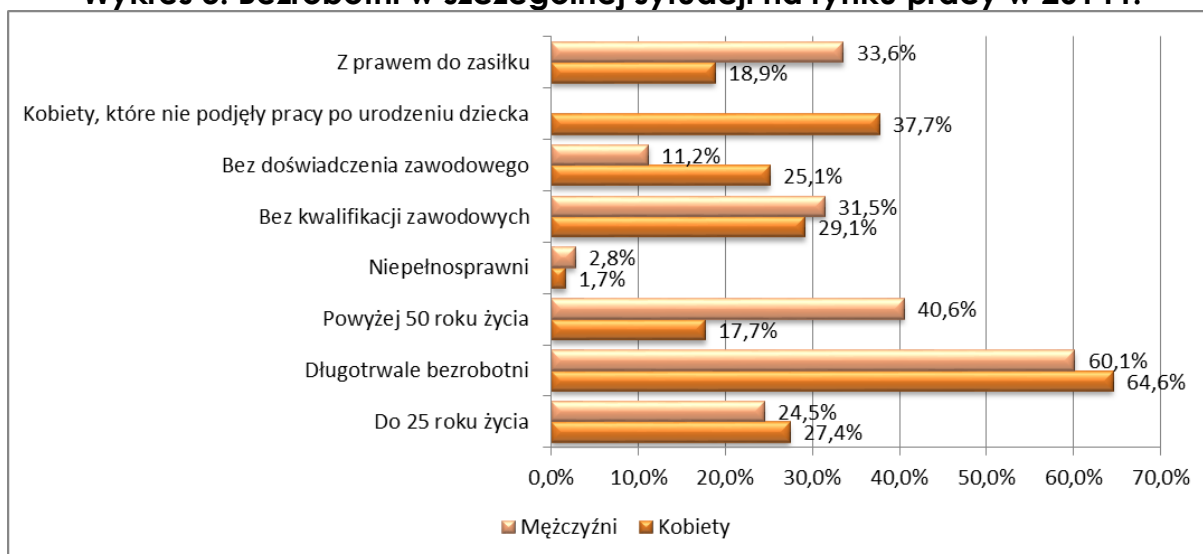
Wykres 2. Struktura bezrobotnych z Gminy Herby w latach 2012-2014

[Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lublińcu]

Na dzień 31 grudnia 2014 r. w Gminie Herby bez pracy pozostawało 318 osób, w tym 175 kobiet i 143 mężczyzn. Udział kobiet w grupie bezrobotnych mieszkańców Herb w ostatnich latach rośnie – w 2012 r. stanowiły one 49,5% osób bezrobotnych, w 2013 r. – 52,6%, natomiast w 2014 r. aż 55%.

Wykres 3. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2014 r.

[Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lublińcu]

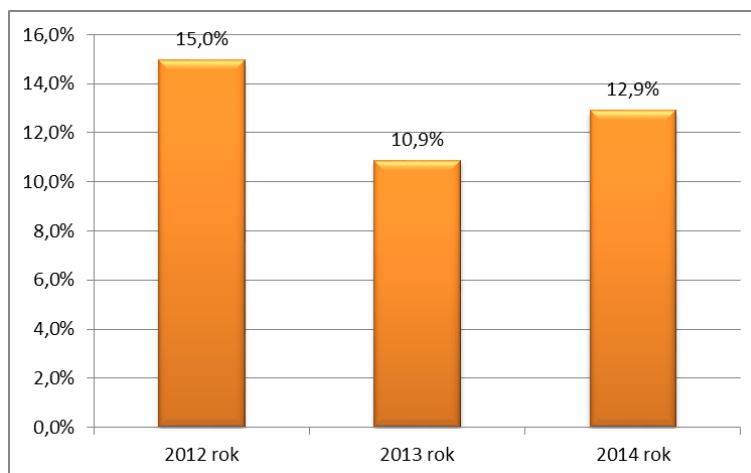
Wśród kobiet największą grupę stanowiły osoby długotrwale bezrobotne (64,6%). Dużą była też grupa kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka – stanowiły one 37,7% wszystkich bezrobotnych kobiet z Gminy Herby. Często były także przypadki kobiet bez kwalifikacji zawodowych (29,1%) oraz bez doświadczenia zawodowego (25,1%). Aż 27,4% bezrobotnych kobiet z Gminy Herby to osoby do 25 roku życia, a 17,7% – osoby powyżej 50 roku życia. Prawo do zasiłku miało 18,9% bezrobotnych kobiet z Gminy Herby.

Struktura bezrobotnych mężczyzn wyglądała nieco inaczej. Najliczniejsza była tu także grupa osób długotrwale bezrobotnych (60,1%). W porównaniu z kobietami wśród bezrobotnych mężczyzn większa okazała się grupa osób po 50 roku życia (40,6%). Osoby najmłodsze stanowiły 24,5% bezrobotnych mężczyzn. Brak kwalifikacji zawodowych dotyczył 31,5% mężczyzn, natomiast brak doświadczenia zawodowego tylko 11,2%. Prawo do zasiłku w 2014 r. posiadało aż 33,6% bezrobotnych mężczyzn.

Funkcjonowanie rodzin

Kolejną grupę problemów stanowiących przesłankę do udzielenia pomocy społecznej stanowiły kwestie związane z funkcjonowaniem rodzin. Pierwszą z nich była potrzeba ochrony macierzyństwa – 2012 r. była powodem objęcia wsparciem GOPS 15% wszystkich korzystających z pomocy społecznej rodzin, w 2013 r. – 10,9%, zaś w 2014 r. – 12,9% beneficjentów.

Wykres 4. Rodziny objęte pomocą społeczną ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa wśród wszystkich rodzin objętych wsparciem GOPS

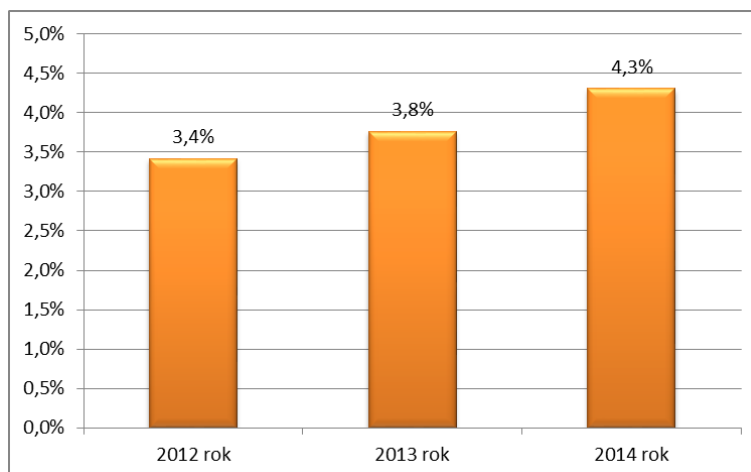

[Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS]

Jednym z powodów potrzeby ochrony macierzyństwa jest wielodzietność. W latach 2012-2014 kwestia ta stanowiła przesłankę do objęcia wsparciem odpowiednio: 3,4%, 3,8% i 4,3% rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 5. Rodziny objęte pomocą społeczną ze względu na wielodzietność wśród wszystkich rodzin objętych wsparciem GOPS

[Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS]

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych stanowi istotną część wszystkich świadczeń udzielanych przez GOPS w Herbach. W 2012 r. z jej powodu wsparciem Ośrodka objętych zostało 21,4% wszystkich korzystających z pomocy społecznej rodzin, w 2013 r. – 13,4%, zaś w 2014 r. – 16,3%.

Wykres 6. Rodziny objęte pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wśród wszystkich rodzin objętych wsparciem GOPS

[Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS]

Znaczną część rodzin otrzymujących świadczenia z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych stanowią rodziny niepełne – w 2012 r. stanowiły one 38% wszystkich korzystających z tego tytułu ze wsparcia GOPS rodzin, w 2013 r. – 56,3%, a w 2014 r. – 50%.

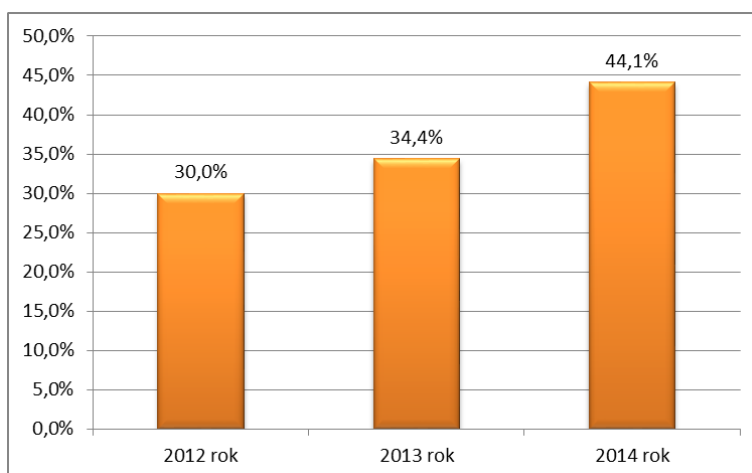
Wykres 7. Rodziny niepełne wśród wszystkich rodzin objętych wsparciem GOPS ze względu na bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

[Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS]

Wiele rodzin otrzymujących świadczenia z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych to także rodziny wielodzietne – w 2012 r. stanowiły one 30% rodzin korzystających z tego tytułu ze wsparcia GOPS, w 2013 r. – 34,4%, a w 2014 r. – 44,1%.

Wykres 8. Rodziny wielodzietne wśród wszystkich rodzin objętych wsparciem GOPS ze względu na bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

[Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS]

Przemoc w rodzinie jako przestępstwo udzielania pomocy społecznej pojawiła się dopiero w 2013 r. – problem ten dotyczył jednej rodziny, w której żyły trzy osoby. W 2014 r. problem dotyczył także jednej rodziny. Dane te nie obrazują oczywiście skali problemu przemocy w rodzinie a jedynie częstotliwość występowania przemocy jako przestępstwa do udzielania pomocy społecznej. Z danych dotyczących procedury „Niebieskiej Karty” wynika, że w 2012 r. odnotowano 22 zgłoszenia, w 2013 r. – 19 zgłoszeń, a w 2014 r. – 13 zgłoszeń.

Uzależnienia

Nadużywanie alkoholu i uzależnienie od narkotyków nie są zbyt często wskazywane jako powody objęcia pomocą społeczną.

W 2012 r. ze świadczeń pomocy społecznej z powodu alkoholizmu skorzystały dwie rodziny. Sytuacja ta uległa zmianie w 2014 r., kiedy problem ten odnotowano w odniesieniu do czterech rodzin.

Na koniec 2013 r. na terenie Gminy funkcjonowało 90 punktów sprzedaży, w których można było zakupić napoje alkoholowe.

Tabela 11. Dostępność punktów sprzedających napoje alkoholowe na terenie Gminy Herby w 2013 r.

Punkty sprzedaży napojów alkoholowych z przeznaczeniem:	do 4,5%	4,5-18%	pow.18%
do spożycia poza miejscem sprzedaży	25	18	19
do spożycia w miejscu sprzedaży	14	7	7

[Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Herby]

Gmina podejmuje aktywność skierowaną na przeciwdziałanie alkoholizmowi, realizując działania określone w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych uchwalanym na każdy rok budżetowy. W ramach programu realizowane są takie zadania jak: zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i osób zagrożonych uzależnieniem; udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej w szczególności związanej z ochroną przed przemocą w rodzinie; prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-

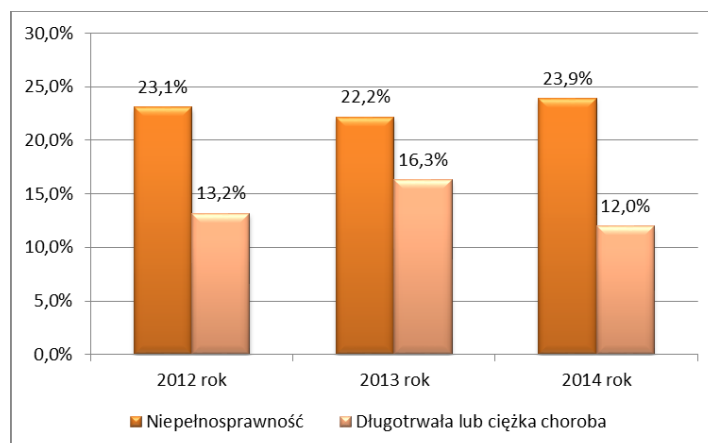
wychowawczych i socjoterapeutycznych. Na realizację tego typu działań w 2014 r. Gmina przeznaczyła środki w wysokości 105.000 zł.

Gmina Herby co roku uchwała Program Przeciwdziałania Narkomanii, w ramach którego realizowane są takie zadania jak: zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem; udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej; prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży; pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom uzależnionych dotkniętym ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego. W 2014 r. na realizację tego programu Gmina przeznaczyła środki w wysokości 10.000 zł. Z pomocy GOPS w 2014 r. skorzystały dwie rodziny borykające się z problemem narkomanii.

Niepełnosprawność

Niepełnosprawność jako przesłanka do udzielenia pomocy społecznej dotyczyła 23,9% rodzin korzystających ze wsparcia w 2014 r. Odsetek ten był porównywalny do wcześniejszych lat (2012 r. – 23,1%, 2013 r. – 22,2%). W analizowanym okresie czasu zmieniał się natomiast udział rodzin objętych wsparciem ze względu na długotrwałą lub ciężką chorobę (2012 r. – 13,2%, 2013 r. – 16,3%, 2014 r. – 12%).

Wykres 9. Rodziny objęte pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby wśród wszystkich rodzin objętych wsparciem GOPS

[Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS]

Bezdomność

Bezdomność w 2012 r. dotyczyła trzech rodzin, w których żyło osiem osób. W kolejnych dwóch latach kwestia ta dotyczyła dwóch osób. Skala problemu bezdomności w Gminie nie jest więc duża.

5. Sytuacja społeczna w Gminie Herby w opiniach mieszkańców

5.1. Ocena warunków życia na terenie Gminy Herby

Uczestniczący w badaniu ankietowym mieszkańcy Gminy Herby zostali poproszeni o ocenę czynników, mogących mieć wpływ na jakość życia na badanym terenie. Sytuację analizowano pod kątem stanu lokalnego rynku pracy, dostępu do edukacji, stanu opieki zdrowotnej, handlu i usług, warunków mieszkaniowych, poziomu bezpieczeństwa mieszkańców, jak również dostępu do kultury i rozrywki oraz sportu i rekreacji. Oceny dokonywano w skali od 1 (ocena zła) do 5 (ocena bardzo dobra).

Wykres 10. Ocena warunków życia w Gminie Herby

[Źródło: badanie własne]

Jak widać na powyższym wykresie, najwyższe zadowolenie mieszkańcy zadeklarowali w odniesieniu do dostępu i jakości placówek handlowych (średnia 3,8) oraz poczucia bezpieczeństwa (3,7). Niżej oceniono oświatę (3,3), dostępność do sportu i rekreacji (3,1), opiekę zdrowotną (2,7) oraz placówki usługowe (2,6).

Obszar, który został przez respondentów oceniony gorzej niż przeciętnie, to lokalny rynek pracy (2,3). Podobnie ocenili go także uczestniczący w wywiadach fokusowych sołtysi oraz lokalni eksperci, zwracając uwagę na fakt, że problemy z zatrudnieniem dotyczą zwłaszcza ludzi młodych:

- *Jest u nas duży problem bezrobocia, młodzi ludzie nie potrafią sobie znaleźć zajęcia, nie mają stałego miejsca, pałętają się po okolicy.*

Kończą szkołę, jadą do Lublińca zarejestrować się do pośredniaka i tyle;

- Dużo młodych ludzi wyjeżdża za pracą do Niemiec, Holandii, ale także do Lublińca czy bardziej na Śląsk, bo u nas za dużo pracy nie ma. Z wyjazdami zagranicznymi jest tak, że raczej ktoś wyjeżdża tylko do pracy i wraca po kilku miesiącach do rodziców. Wyjeżdżają przede wszystkim młodzi, którzy nie mają jeszcze własnych rodzin;
- W gminie jest wiele osób zarejestrowanych jako bezrobotne. Później zostają wyrejestrowani, bo wyjeżdżają za granicę. Nie jest to stała praca, wyjeżdżają na 2-3 miesiące, a później wracają. Bardzo często pracują bez umów, „na czarno”.

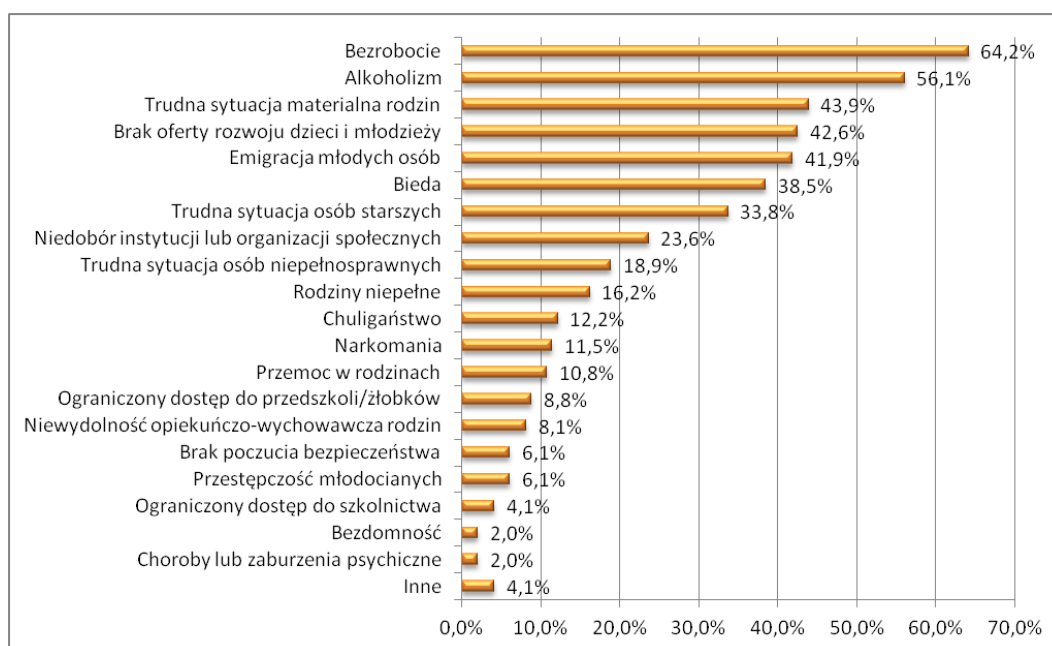
Drugim z ocenionych przez ankietowanych gorzej niż przeciętnie obszarów była dostępność mieszkańców Gminy do kultury i rozrywki (2,2). Uczestniczący w wywiadach fokusowych respondenci także zwracali uwagę na tę kwestię:

- Brakuje u nas kawiarenki, miejsca spotkań dla młodzieży, żeby młodzież mogła sobie np. mecz obejrzeć;
- Starsi też nie mają się gdzie spotykać – nie ma takich miejsc, są pojedyncze imprezy organizowane przez sołtysów typu dzień kobiet, dzień seniora.
- W Gminie nie ma domu kultury z prawdziwego zdarzenia. Rodzice dowożą dzieci na zajęcia do innych gmin.

5.2. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Herby

Ankietowani mieszkańcy zostali poproszeni o wskazanie najistotniejszych, ich zdaniem, problemów społecznych, jakie występują na terenie Gminy Herby.

Wykres 11. Najważniejsze problemy społeczne w Gminie Herby w opinii mieszkańców³

[Źródło: badanie własne, N = 148]

Zdaniem aż 64,2% osób badanych, najważniejszy problem w Gminie Herby stanowi bezrobocie. W dalszej kolejności wskazywano na alkoholizm (56,1%) oraz problemy finansowe (trudna sytuacja materialna: 43,9%, bieda: 38,5%).

Bardzo duża część mieszkańców (42,6%) stwierdziła, że poważnym problemem w Gminie jest brak oferty rozwoju dzieci i młodzieży. Badani często wskazywali także na emigrację osób młodych (41,9%) i trudną sytuację grup wymagających wsparcia – osób starszych (33,8%) oraz osób niepełnosprawnych (18,9%) – powiązaną z niedoborem instytucji i organizacji społecznych działających na rzecz mieszkańców (23,6%).

Kolejną grupę problemów stanowiły kwestie związane z funkcjonowaniem rodzin: rodziny niepełne (16,2%), przemoc w rodzinach (10,8%), ograniczony dostęp do przedszkoli i żłobków (8,8%) oraz niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodzin (8,1%).

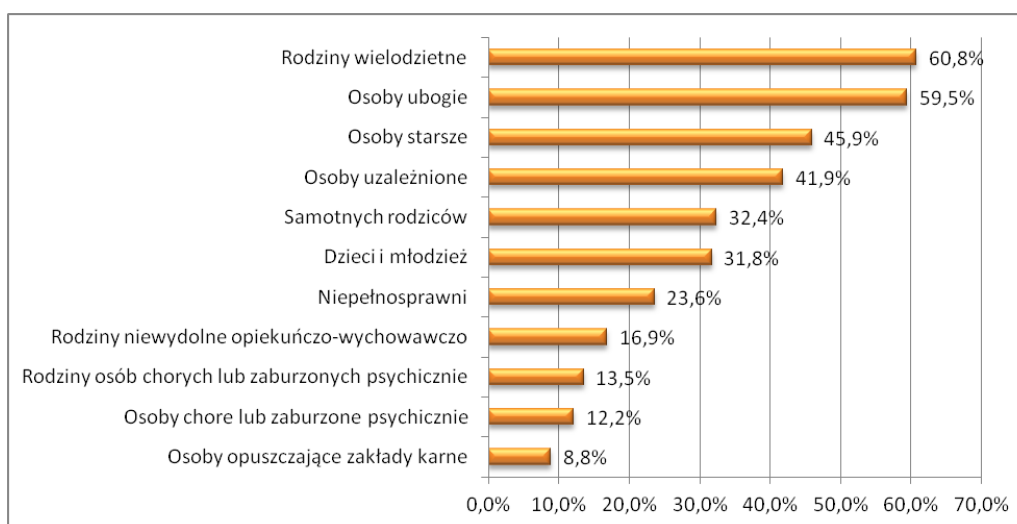
³ Respondenci mogli udzielić więcej niż jednej odpowiedzi.

Ponad 12% badanych zauważyło występowanie chuligaństwa, a 11,5% – narkomanii. Wśród odpowiedzi pojawiły się także kwestie dotyczące braku poczucia bezpieczeństwa oraz przestępczości młodocianych (po 6,1% wskazań).

Kolejnym etapem badania było określenie przez mieszkańców, które grupy są, ich zdaniem, w największym stopniu dotknięte wymienionymi wyżej problemami.

Wykres 12. Grupy dotknięte problemami społecznymi w Gminie Herby w opinii mieszkańców⁴

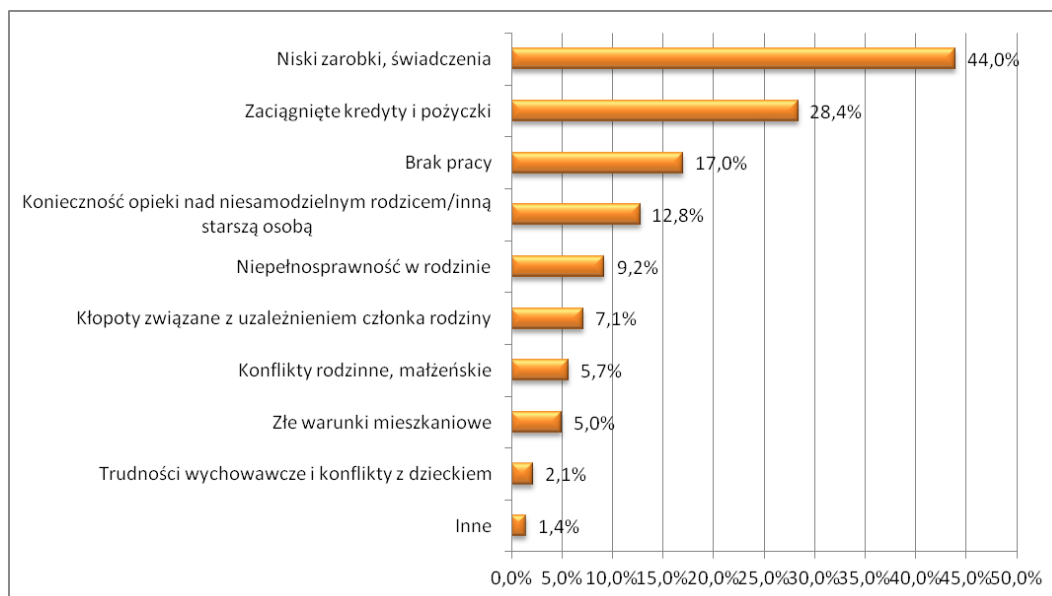
[Źródło: badanie własne, N = 148]

Zdaniem ankietowanych mieszkańców problemy społeczne dotyczą przede wszystkim rodzin wielodzietnych (60,8%), osób ubogich (59,5%), starszych (45,9%) oraz uzależnionych (41,9%). Prawie co trzeci badany wskazał na samotnych rodziców (32,4% wskazań). Nieco mniej respondentów (31,8%) uznało, że problemy dotyczą przede wszystkim dzieci i młodzieży, a 23,6% – osób niepełnosprawnych.

⁴ Respondenci mogli udzielić więcej niż jednej odpowiedzi.

Ankietowani zostali poproszeni także o wskazanie, jakie są w ich przypadku najpoważniejsze powody troski o rodzinę.

Wykres 13. Główne powody troski o swoją rodzinę⁵

[Źródło: badanie własne, N = 141]

Najczęściej wskazywanym przez respondentów powodem zmartwień były kwestie związane z sytuacją finansową: niskie zarobki czy świadczenia (44%) i zaciągnięte pożyczki lub kredyty (28,4%). W dalszej kolejności pojawiały się obawy związane z brakiem pracy (17%), koniecznością opieki nad osobą zależną (12,8%), niepełnosprawnością w rodzinie (9,2%), kłopotami związanymi z uzależnieniem członka rodziny (7,1%), konfliktami rodzinnymi i małżeńskimi (5,7%) oraz ze złymi warunkami mieszkaniowymi (5%). Brak powodów troski o swoją rodzinę zadeklarował prawie co trzeci badany (31,9%).

⁵ Respondenci mogli udzielić więcej niż jednej odpowiedzi.

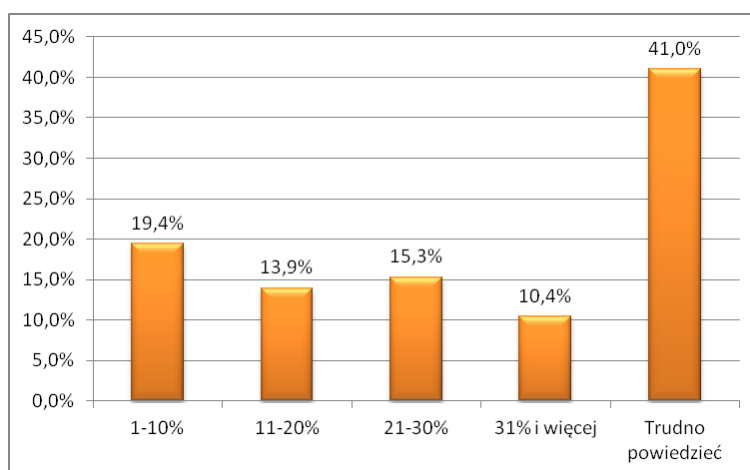
5.3. Kluczowe zjawiska społeczne na terenie Gminy Herby

W kolejnych częściach badania zostały poruszone kluczowe zjawiska problemowe, zidentyfikowane na terenie Gminy Herby. Respondenci byli proszeni o ustosunkowanie się do kwestii takich jak: ubóstwo, bezrobocie, sytuacja osób niepełnosprawnych, sytuacja seniorów, przemoc, uzależnienia, bezdomność, a także problemy rodzicielskie.

Ubóstwo

Uczestniczący w badaniu mieszkańcy Gminy Herby zostali poproszeni o próbę określenia skali ubóstwa na terenie ich Gminy oraz wskazanie czynników, które w największym stopniu przyczyniają się do występowania tego zjawiska.

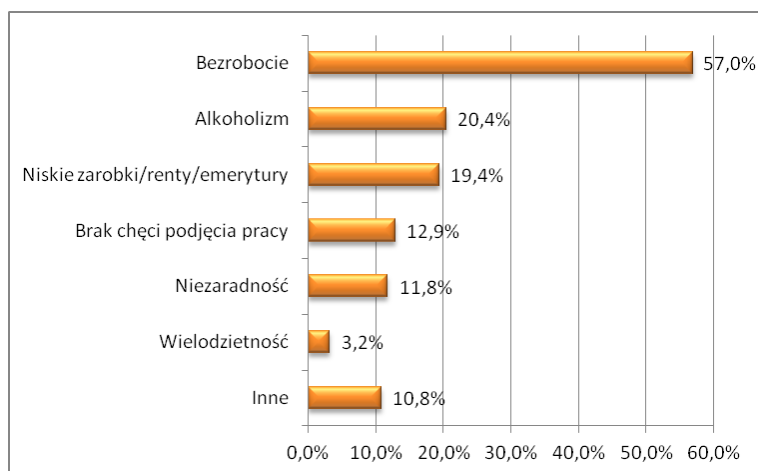
Wykres 14. Procent mieszkańców Gminy Herby, które według respondentów można uznać za ubogie

[Źródło: badanie własne, N = 144]

Zdaniem co piątego ankietowanego (19,4%) ubóstwo dotyka co najwyżej 10% mieszkańców Gminy, 13,9% respondentów stwierdziło, że od 11% do 20% mieszkańców, zaś zdaniem 15,3% uczestniczących w badaniu jest to zjawisko dotyczące od 21% do 30% osób zamieszkujących Gminę. Co dziesiąty respondent twierdził, że skala tego zjawiska jest większa i dotyka ponad 31% mieszkańców. Największa część uczestniczących w badaniu osób (41%) nie potrafiła określić skali ubóstwa występującego na terenie Gminy.

Wykres 15. Najczęstsze według respondentów przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców Gminy Herby⁶

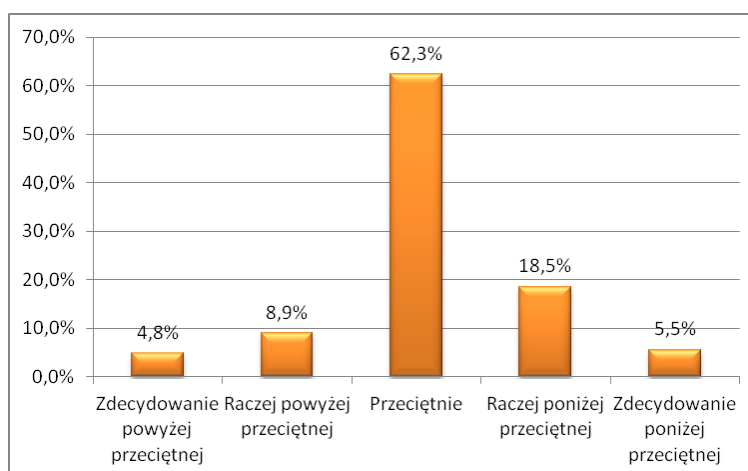
[Źródło: badanie własne, N = 126]

Zdaniem większości ankietowanych mieszkańców, najczęstszą przyczyną ubóstwa jest fakt pozostawania bez zatrudnienia (57% wskazań). Kolejne czynniki uzyskały dużo mniejszą liczbę wskazań. Zdaniem co piątego respondenta do ubóstwa przyczynia się alkoholizm (20,4% wskazań). Zbliżona liczba ankietowanych (19,4%) wskazała, że jego przyczyną jest otrzymywanie niskich zarobków lub świadczeń (rent, emerytur itp.). Brak chęci do pracy to główny powód ubóstwa zdaniem 12,9% respondentów. Kolejne 11,8% ankietowanych wskazało na niezaradność życiową, a 3,2% za czynnik sprzyjający ubóstwu uznało wielodzietność.

Uczestniczący w badaniu mieszkańcy Gminy zostali poproszeni także o określenie aktualnej sytuacji finansowej swoich gospodarstw domowych oraz jej ocenę w perspektywie ostatnich pięciu lat.

⁶ Respondenci mogli udzielić więcej niż jednej odpowiedzi.

Wykres 16. Ocena sytuacji finansowej swojego gospodarstwa domowego przez respondentów

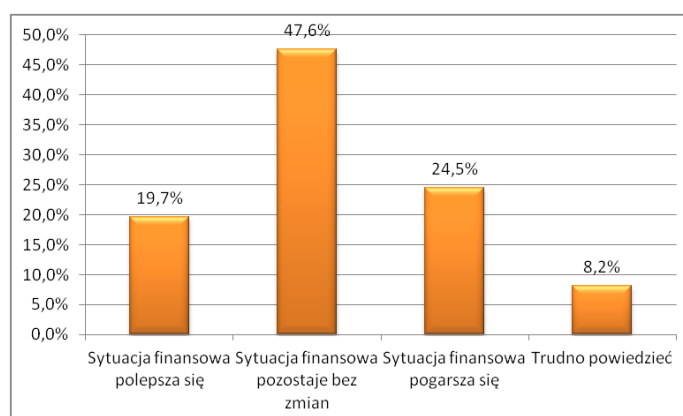

[Źródło: badanie własne, N = 146]

Niemal co czwarta z uczestniczących w diagnozie osób oceniła sytuację finansową swojego gospodarstwa domowego poniżej przeciętnej (24% wskazań). Zdaniem 62,3% uczestniczących w badaniu mieszkańców Gminy, sytuacja finansowa ich gospodarstw domowych jest przeciętna, a 13,7% respondentów oceniło ją jako wyższą od przeciętnej.

Niemal co czwarty respondent stwierdził, że obecna sytuacja jego gospodarstwa domowego jest gorsza niż pięć lat temu. Blisko połowa ankietowanych (47,6%) wskazała, że ich sytuacja w przeciągu pięciu lat poprzedzających badanie utrzymuje się na podobnym poziomie, a zdaniem 19,7% ankietowanych, sytuacja finansowa ich gospodarstw domowych jest obecnie lepsza niż pięć lat temu.

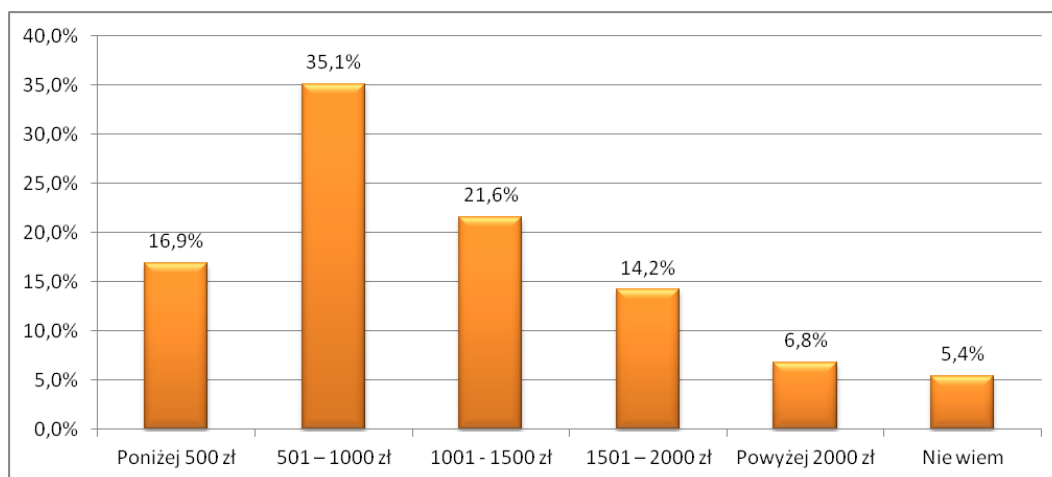
Wykres 17. Ocena sytuacji finansowej swojego gospodarstwa domowego na przestrzeni ostatnich pięciu lat przez respondentów

[Źródło: badanie własne, N = 147]

Respondenci zostali poproszeni także o określenie przeciętnych kwot, jakimi dysponują miesięcznie w przeliczeniu na jednego członka swoich gospodarstw domowych.

Wykres 18. Kwoty, jakimi miesięcznie dysponują gospodarstwa domowe respondentów w przeliczeniu na 1 osobę

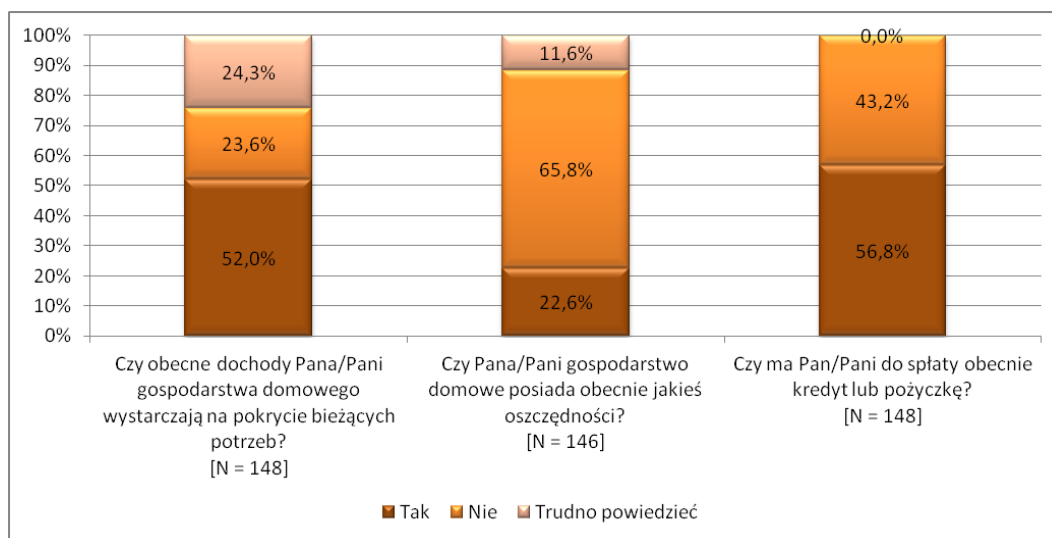

[Źródło: badanie własne, N = 148]

Największa część respondentów (35,1% wskazań) zadeklarowała dysponowanie kwotami mieszczącymi się w przedziale od 501 do 1000 zł. Kolejną grupą były osoby deklarujące posiadanie kwot mieszczących się w przedziale od 1001 do 1500 zł (21,6% respondentów). Osoby deklaruujące posiadanie kwoty mniejszej niż 500 zł miesięcznie na jednego członka gospodarstwa domowego były trzecią pod względem częstości wskazań grupą (16,9% wskazań). Dysponowanie kwotą mieszczącą się w przedziale od 1501 do 2000 zł zadeklarowało 14,2% respondentów, zaś powyżej 2000 zł – 6,8%.

Następnie respondenci zostali poproszeni o ocenę sytuacji finansowej swoich gospodarstw domowych pod względem kwestii takich jak: poziom zaspokajania bieżących potrzeb, posiadanie oszczędności, a także zaciąganie kredytów bądź pożyczek.

Wykres 19. Sytuacja finansowa gospodarstw domowych respondentów

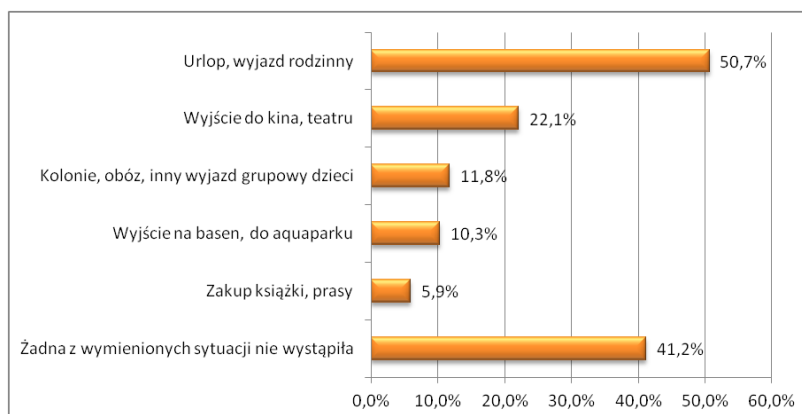
[Źródło: badanie własne]

Zdaniem niemal co czwartego respondenta (23,6% wskazań), aktualnie osiągnięte dochody nie wystarczają na pokrycie bieżących potrzeb jego gospodarstwa domowego. Ponad połowa ankietowanych (52%) zadeklarowała, że osiągnięte dochody są wystarczające, a 24,3% nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Co warte uwagi, posiadanie oszczędności zadeklarowało jedynie 22,6% respondentów. Większość – 65,8% badanych wskazała, że nie posiada żadnych oszczędności. Ponad połowa ankietowanych przyznała natomiast, że posiada do spłaty pożyczkę lub kredyt (56,8% wskazań).

Większość respondentów zasygnalizowała także, że z powodu niewystarczającej ilości środków finansowych, w ciągu ostatniego roku musiała zrezygnować z przynajmniej jednego udogodnienia.

Wykres 20. Udogodnienia, z których w ciągu ostatniego roku z powodu braku pieniędzy musieli zrezygnować respondenci⁷

[Źródło: badanie własne, N = 136]

Najczęściej rezygnowano z wypoczynku – z wyjazdów rodzinnych zrezygnowało 50,7% ankietowanych. W następnej kolejności wskazywano wydatki związane z kulturą – z wyjść do kina lub teatru zrezygnowało 22,1% ankietowanych. Kolejna grupa wskazań to wyjazdy wypoczynkowe dzieci (kolonie, obozy itp.) – rezygnację z nich wskazało 11,8% ankietowanych. Zbliżona liczba osób (10,3%) zasygnalizowała fakt rezygnacji z zajęć rekreacyjnych typu basen, aquapark. 5,9% badanych mieszkańców Gminy wskazało natomiast, że musiało zrezygnować z kupna książek czy prasy. 41,2% badanych stwierdziło, że sytuacja finansowa ich gospodarstw domowych nie wymuszała na nich konieczności rezygnacji z różnego rodzaju udogodnień.

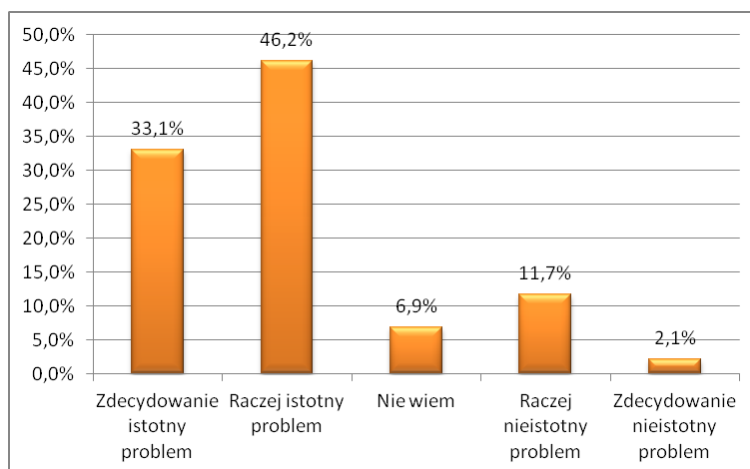
Bezrobocie

Zdaniem większości ankietowanych mieszkańców Gminy Herby (79,3%), bezrobocie jest istotnym problemem społecznym (33,1% odpowiedzi „zdecydowanie tak” i 46,2% – „raczej tak”). Kolejne 13,8% ankietowych uznało, że bezrobocie nie stanowi problemu dla mieszkańców (11,7% odpowiedzi „raczej nie” i 2,1% – „zdecydowanie nie”). 6,9% badanych nie potrafiło określić wagi tego problemu.

⁷ Respondenci mogli udzielić więcej niż jednej odpowiedzi.

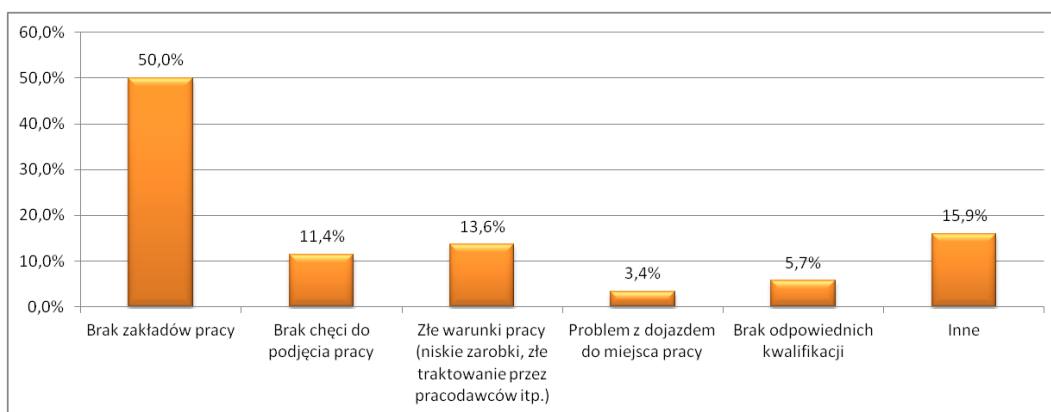
Wykres 21. Ocena problemu bezrobocia na terenie Gminy przez respondentów

[Źródło: badanie własne, N = 145]

Według połowy badanych mieszkańców czynnikiem, który ma znaczący wpływ na stopę bezrobocia w Gminie jest brak zakładów pracy. Kolejne to złe warunki pracy – niskie zarobki, złe traktowanie przez pracodawców itp. (13,6%). Zdaniem części respondentów przyczyną jest także brak chęci do podjęcia pracy (11,4%). Mieszkańcy wskazywali również na nieodpowiednie wykształcenie osób poszukujących pracy w odniesieniu do potrzeb lokalnego rynku oraz problemy z dojazdem do pracy.

Wykres 22. Czynniki wpływające na bezrobocie w Gminie⁸

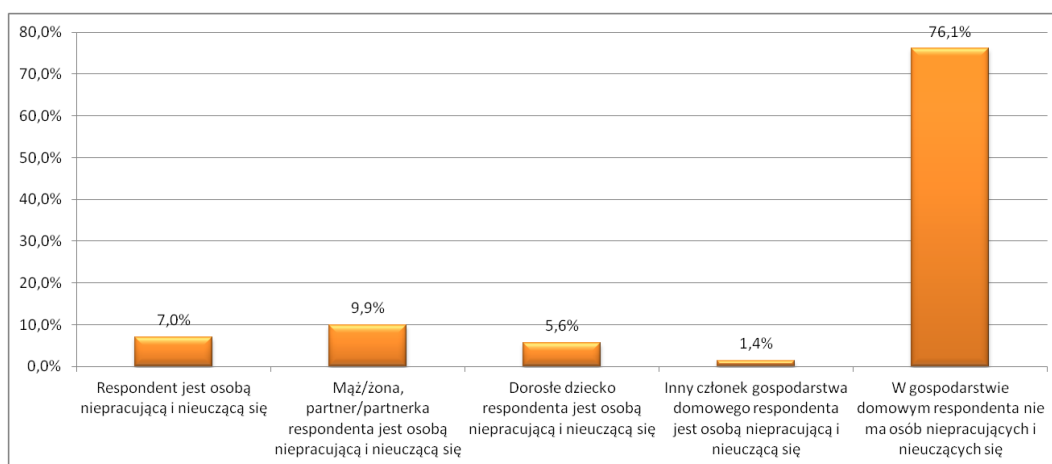
[Źródło: badanie własne, N = 88]

Respondenci zostali także poproszeni o wskazanie, czy w ich otoczeniu znajdują się osoby pozostające bez zatrudnienia, które jednocześnie nie kontynuują edukacji. Większość, bo aż 76,1% ankietowanych wskazało, że

⁸ Respondenci mogli udzielić więcej niż jednej odpowiedzi.

problem bezrobocia w rodzinie ich nie dotyczy. Występowanie tego zjawiska zasygnalizował prawie co czwarty ankietowany (23,9%). Wśród respondentów 7% stanowiły osoby niepracujące i nieuczące się. Problem bezrobocia dotyczy także rodzin osób uczestniczących w badaniu – 9,9% z nich wskazało, że bez zatrudnienia pozostaje ich małżonek lub partner/partnerka. Natomiast w przypadku 5,6% badanych problem bezrobocia dotyczy ich dorosłych dzieci.

Wykres 23. Osoby niepracujące i nieuczące się w gospodarstwach domowych respondentów⁹

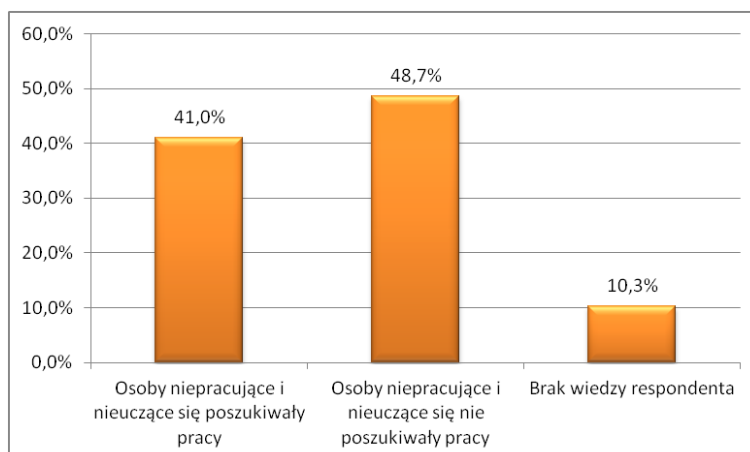

[Źródło: badanie własne, N = 142]

Badanych poproszono także o określenie aktywności niepracujących i nieuczących się członków ich gospodarstw domowych w zakresie poszukiwania zatrudnienia. Prawie połowa badanych (48,7%) wskazała, że w ciągu ostatnich trzech miesięcy poprzedzających badanie niepracujący członkowie ich gospodarstw domowych nie poszukiwali pracy. Zdaniem 41% badanych niepracujący członkowie ich rodzin podejmowali próby znalezienia pracy, natomiast co dziesiąty badany (10,3%) nie posiadał wiedzy w tym zakresie.

⁹ Respondenci mogli udzielić więcej niż jednej odpowiedzi.

Wykres 24. Poszukiwanie pracy przez niepracujących i nieuczących się członków gospodarstw domowych w ciągu ostatnich trzech miesięcy

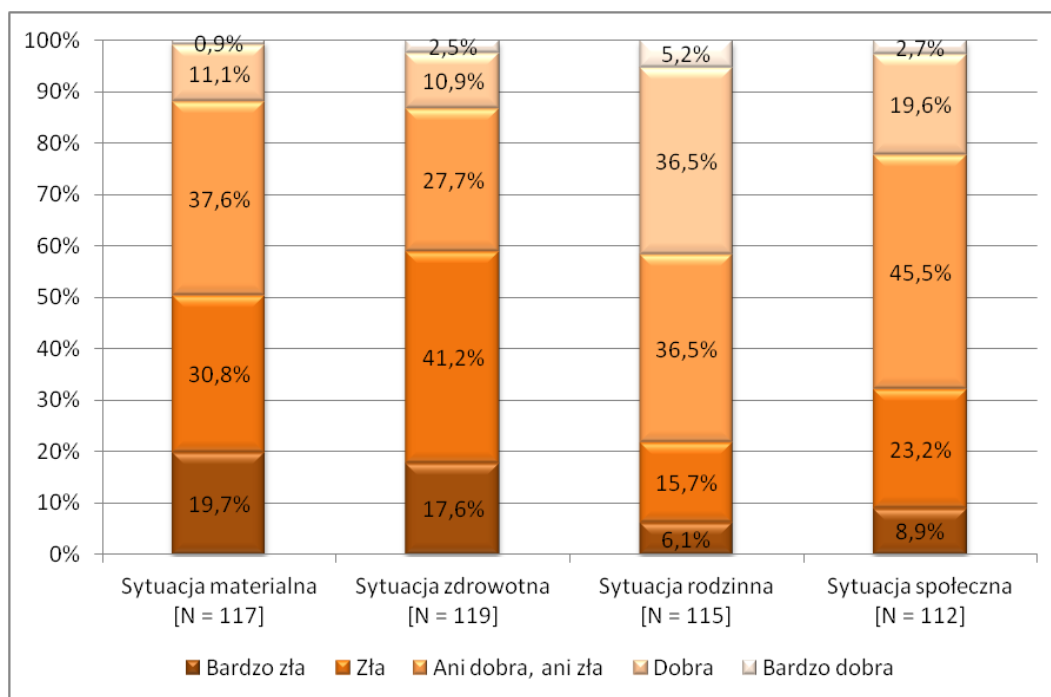
[Źródło: badanie własne, N = 78]

Najczęściej wskazywanym przez ankietowanych powodem rezygnacji z poszukiwania pracy był fakt opieki nad małym dzieckiem (66,7%). Drugą wskazywaną przez respondentów przyczyną utrudniającą poszukiwanie pracy były problemy ze zdrowiem osób niepracujących.

Sytuacja osób niepełnosprawnych

Ankietowani mieszkańcy Gminy Herby byli proszeni o ocenę obecnej sytuacji osób niepełnosprawnych w Gminie. Pytano ich o kilka aspektów mających wpływ na jakość życia osób niepełnosprawnych: sytuację materialną, sytuację zdrowotną oraz sferę relacji międzyludzkich – sytuację rodzinną i społeczną.

Wykres 25. Ocena sytuacji osób niepełnosprawnych w Gminie

[Źródło: badanie własne]

Zdaniem większości badanych, sytuacja materialna osób niepełnosprawnych jest trudna. Co drugi uznał, że jest ona zła lub bardzo zła (50,5% wskazań), a tylko 12% uznało, że sytuacja finansowa niepełnosprawnych mieszkańców Gminy jest dobra lub bardzo dobra. Aż 37,6% badanych nie udzieliło konkretnej odpowiedzi (odpowieź „ani dobra, ani zła”).

Najgorzej oceniono sytuację zdrowotną osób niepełnosprawnych. Niemal 60% respondentów uznało, że jest ona zła lub bardzo zła (58,8% wskazań). Za bardzo dobrą uznało ją 2,5% respondentów, a za dobrą co dziesiąty badany. Pozostała część respondentów (27,7%) wskazała, że ich zdaniem sytuacja zdrowotna niepełnosprawnych nie jest „ani dobra, ani zła”.

Najwyżej oceniona została sytuacja rodzinna niepełnosprawnych mieszkańców Gminy – 41,7% respondentów uznało, że pod tym względem sytuacja przedstawia się dobrze lub bardzo dobrze. Zdaniem co piątego badanego, sytuacja rodzinna niepełnosprawnych jest zła lub bardzo zła (21,8% wskazań). Odpowiedzi „ani dobra, ani zła” udzieliło 36,5% respondentów.

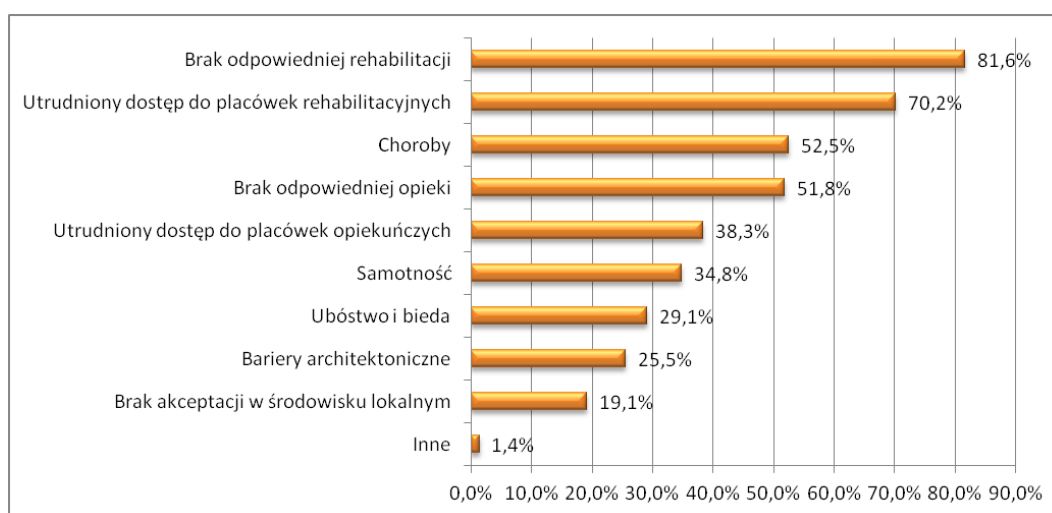
Nieco gorzej oceniono wsparcie społeczne uzyskiwane przez osoby niepełnosprawne. Co trzeci badany uznał, że sytuacja społeczna niepełnosprawnych jest zła lub bardzo zła (32,1% wskazań), co piąty (19,6%), że sfera ta funkcjonuje dobrze, a 2,7% uznało, że sytuacja społeczna osób niepełnosprawnych jest bardzo dobra. W tym przypadku prawie połowa, bo

aż 45,5% respondentów nie była w stanie udzielić konkretnej informacji, wskazując na odpowiedź: „ani dobra, ani zła”.

Mieszkańcy Gminy zostali zapytani również o problemy, które dotyczą niepełnosprawnych mieszkańców. Za najbardziej doskwierające uznano kwestie związane z brakiem dostępu do wysokiej jakości usług rehabilitacyjnych – kwestię tę wskazało 81,6% badanych, a 70,2% zaznaczyło, że osoby niepełnosprawne mają utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych. Co drugi badany wskazywał na brak odpowiedniej opieki (51,8%) i choroby dotyczące osoby niepełnosprawne (52,5%). Nieco mniej – bo 38,3% respondentów uważało, że niepełnosprawni mają utrudniony dostęp do placówek opiekuńczych, a co czwarty – że napotykają na bariery architektoniczne. Stwierdzenia te są zbieżne z odpowiedziami na inne pytania, np. związane z oczekiwanymi formami wsparcia kierowanymi do osób niepełnosprawnych.

Aż 34,8% badanych uznało, że osobom niepełnosprawnym dokuczają samotność, a co piąty stwierdził, że nie są akceptowani w lokalnym środowisku (19,1%). Zdaniem 29,1% badanych, osoby niepełnosprawne dotyka także bieda i ubóstwo.

Wykres 26. Problemy dotyczące niepełnosprawnych mieszkańców Gminy Herby¹⁰

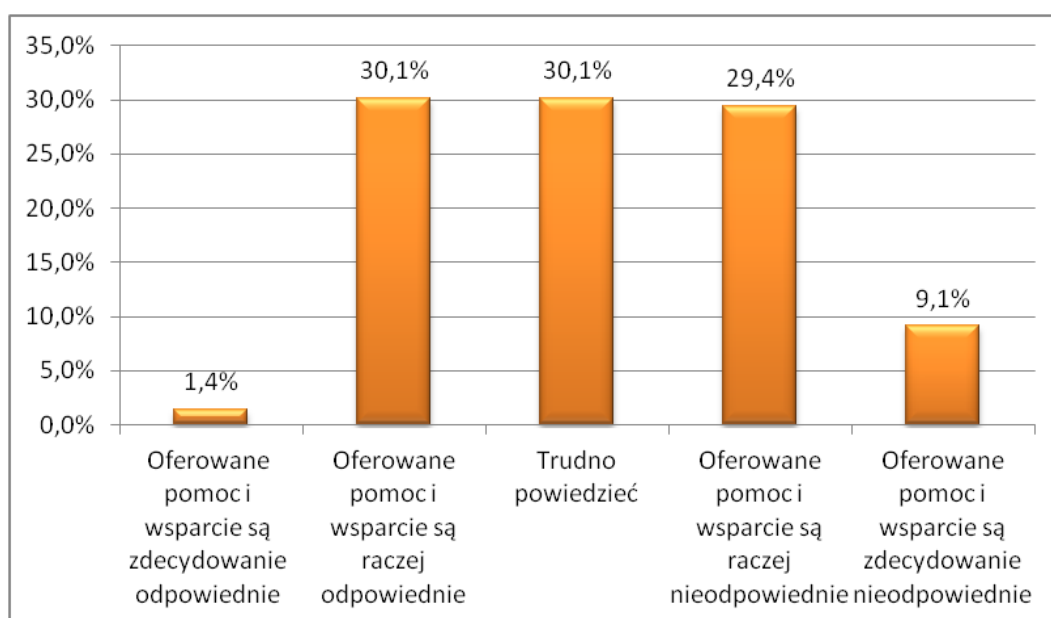

[Źródło: badanie własne, N = 141]

¹⁰ Respondenci mogli udzielić więcej niż jednej odpowiedzi.

Respondentów poproszono o ocenę adekwatności wsparcia, które obecnie otrzymują niepełnosprawni mieszkańcy Gminy. Niemal co trzeci ankietowany uznał, że oferowana pomoc i wsparcie są raczej odpowiednie w stosunku do potrzeb niepełnosprawnych mieszkańców. Niemal tyle samo respondentów postrzegало sytuację wręcz odwrotnie – uważało, że obecna oferta pomocy i wsparcia jest raczej nieodpowiednia w stosunku do istniejących potrzeb. Co dziesiąty badany uznał, że oferowane formy wsparcia i pomocy są zdecydowanie nieadekwatne, a tylko 1,4% badanych uznało, że zdecydowanie odpowiadają potrzebom niepełnosprawnych. Odpowiedzi neutralnej – „trudno powiedzieć” udzielił prawie co trzeci ankietowany (30,1%).

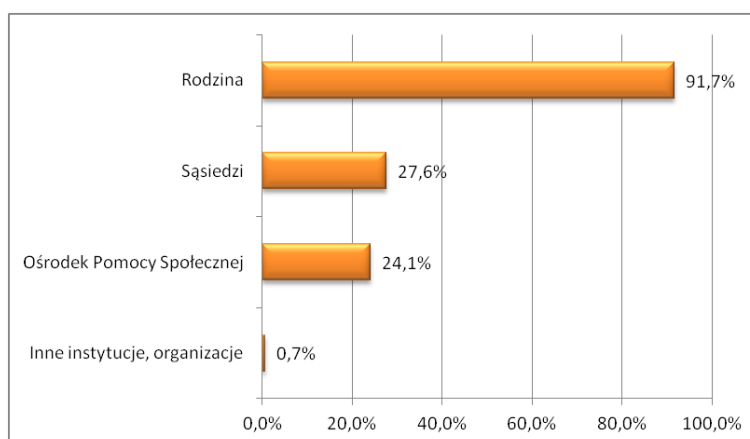
Wykres 27. Ocena pomocy i wsparcia oferowanego osobom niepełnosprawnym na co dzień

[Źródło: badanie własne, N = 143]

W opinii badanych mieszkańców, osoby niepełnosprawne mieszkające na terenie Gminy Herby w głównej mierze otrzymują pomoc ze strony swojej rodziny (91,7%). Zdaniem badanych znacznie rzadziej wsparcia udzielają sąsiedzi (27,6%) lub różnego rodzaju instytucje – tylko co czwarty respondent uznał, że niepełnosprawnym mieszkańcom pomaga ośrodek pomocy społecznej. Wsparcie ze strony innych instytucji czy organizacji jest, zdaniem osób badanych marginalne – dostrzegło je jedynie 0,7% z nich.

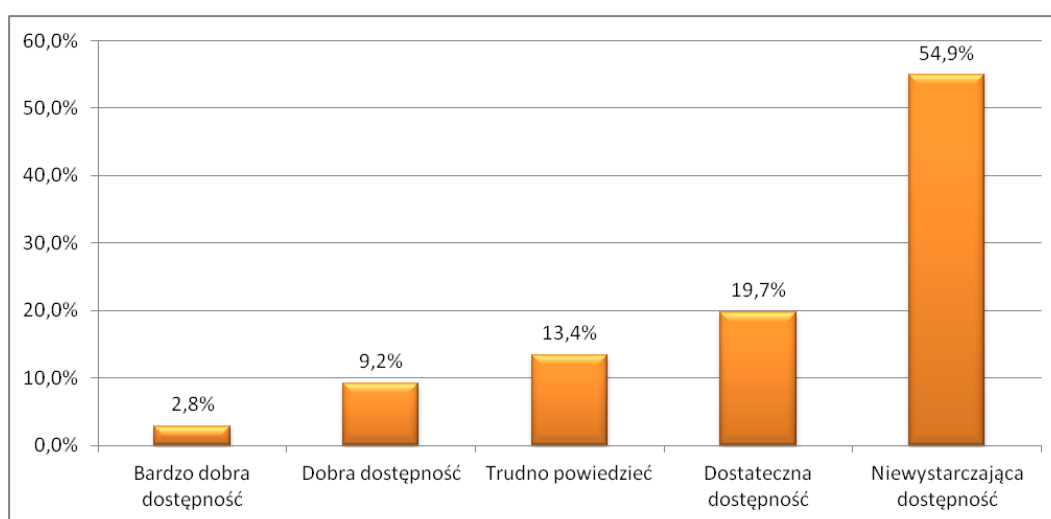
Wykres 28. Osoby lub instytucje świadczące pomoc osobom niepełnosprawnym¹¹

[Źródło: badanie własne, N = 145]

Mieszkańcy odpowiadali również na pytania dotyczące dostępności usług rehabilitacyjnych i opiekuńczych skierowanych do osób niepełnosprawnych zamieszkujących Gminę Herby. Zdaniem przeważającej ilości badanych (54,9% wskazań) oferta ta jest niewystarczająca w stosunku do skali istniejących potrzeb. Jako dobrą pod względem dostępności ocenił ją niespełna co dziesiąty badany (9,2% wskazań), a jako dostateczną – co czwarty (19,7%). Tylko 2,8% ankietowanych uważało, że dostępność usług rehabilitacyjnych i opiekuńczych jest bardzo dobra, a 13,4% badanych nie potrafiło udzielić informacji w tym zakresie (odpowiedzi „trudno powiedzieć”).

Wykres 29. Ocena dostępności rehabilitacji i usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych w Gminie Herby

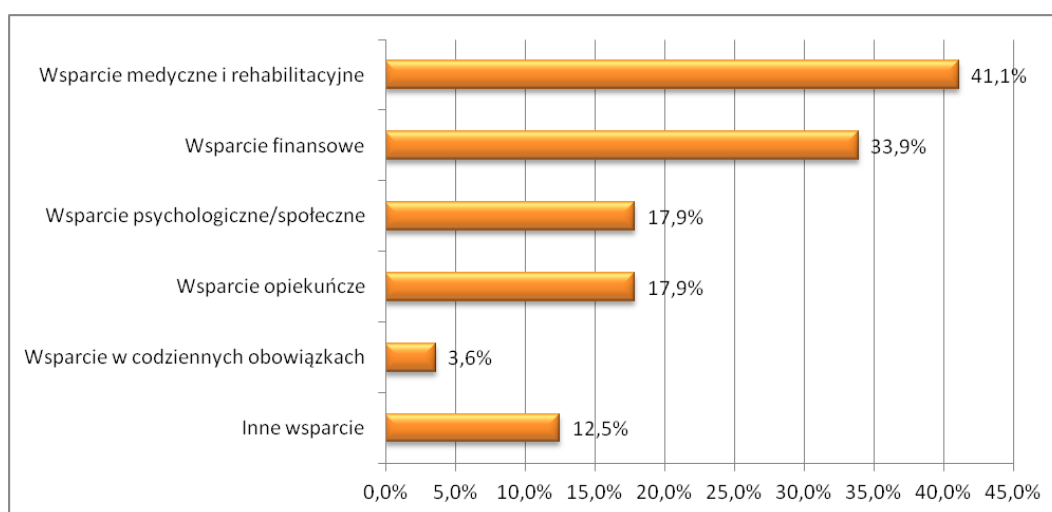

[Źródło: badanie własne, N = 142]

¹¹ Respondenci mogli udzielić więcej niż jednej odpowiedzi.

Badani mieszkańcy Gminy zostali zapytani także o potrzeby osób niepełnosprawnych. Zdaniem respondentów oczekują oni przede wszystkim wsparcia medycznego i rehabilitacyjnego (41,1% odpowiedzi). Co trzeci ankietowany uznał, że osoby niepełnosprawne oczekują wsparcia finansowego. Zdaniem 17,9% ankietowanych, osobom niepełnosprawnym potrzebne jest przede wszystkim wsparcie opiekuńcze. Taka sama ilość osób wskazała potrzebę wsparcia psychologicznego lub społecznego w postaci rozmów, zainteresowania, poświęcenia czasu itp. Tylko 3,6% badanych uznało, że istotne dla niepełnosprawnych mieszkańców Gminy jest wsparcie w codziennych obowiązkach typu zakupy czy sprzątnięcie.

Wykres 30. Potrzeby osób niepełnosprawnych w opinii mieszkańców Gminy¹²

[Źródło: badanie własne, N = 56]

Sytuacja osób starszych

Mieszkańców pytano o różne aspekty obecnej sytuacji osób starszych w Gminie – zostali oni poproszeni o ocenę sytuacji materialnej, zdrowotnej oraz rodzinnej i społecznej seniorów zamieszkujących Gminę Herby.

Wśród wymienionych wyżej aspektów, respondenci zdecydowanie najgorzej ocenili sytuację zdrowotną osób starszych – jako złą lub bardzo złą określiło ją 43,6% badanych. Co trzeci respondent negatywnie ocenił sytuację materialną seniorów (30,5% wskazań), a co czwarty badany uznał ją za dobrą lub bardzo dobrą.

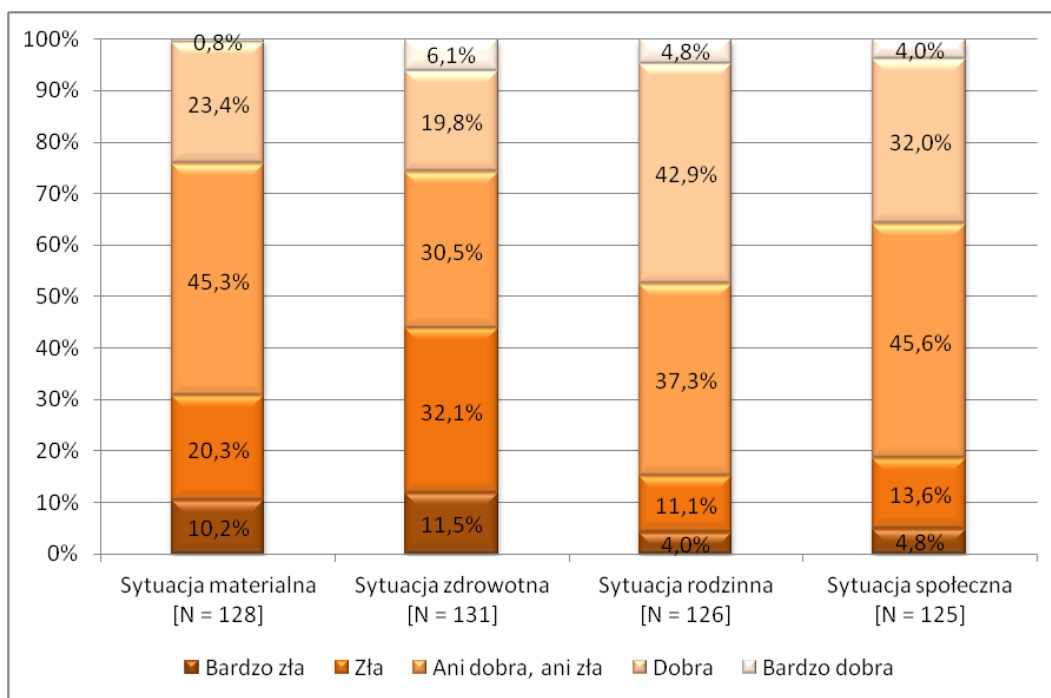
¹² Respondenci mogli udzielić więcej niż jednej odpowiedzi.

Sytuacja zdrowotna seniorów została oceniona jako dobra lub bardzo dobra przez co czwartego ankietowanego (25,9% wskazań). Niespełna co trzeci respondent udzielił odpowiedzi neutralnej (30,5% odpowiedzi: „ani dobra, ani zła”).

47,7% badanych uznało, że sytuacja rodzinna osób starszych mieszkających w Gminie jest dobra lub bardzo dobra. Za złą lub bardzo złą uznało ją 15,1% badanych. Odpowiedzi neutralnej („ani dobra, ani zła”) udzieliło 37,3% badanych. Co trzeci badany (36%) wskazał, że sytuacja społeczna seniorów jest dobra lub bardzo dobra. Za złą bądź bardzo złą uznało ją 18,4% ankietowanych. Odpowiedzi neutralnej (środek skali: „ani dobra, ani zła”) udzieliło 45,6% badanych.

Wykres 31. Ocena sytuacji osób starszych w Gminie Herby

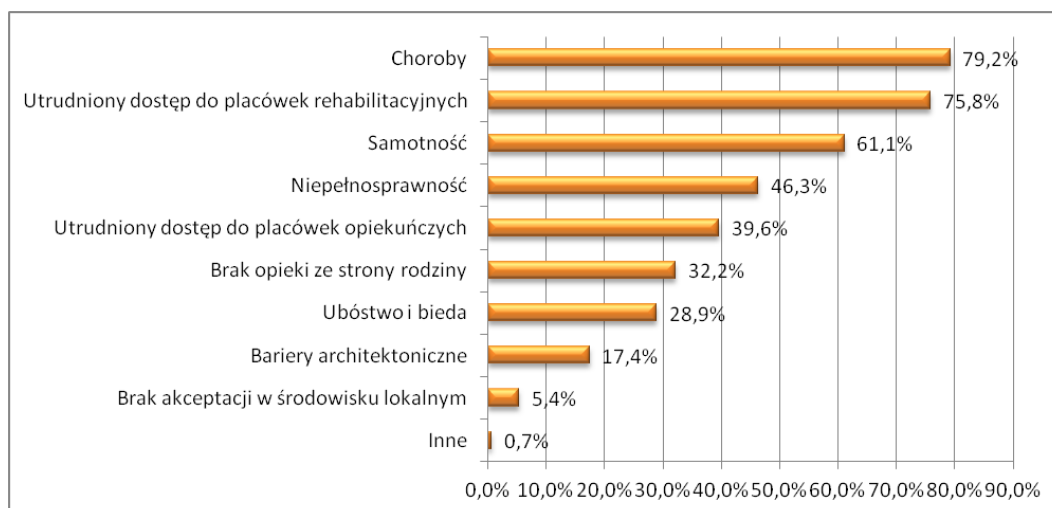

[Źródło: badanie własne]

Wśród najważniejszych problemów dotyczących najstarszych mieszkańców Gminy ankietowani wymieniali najczęściej zły stan zdrowia (choroby – 79,2%) oraz utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (75,8% odpowiedzi). Znaczna część wskazań dotyczyła sfery społecznej – na samotność jako jeden z kluczowych problemów dotyczących seniorów wskazało 61,1% respondentów, a co trzeci badany wskazywał na brak opieki ze strony rodziny. W opinii badanych mieszkańców seniorzy nie są w pełni sprawni (niepełnosprawność – 46,3%) i mają utrudniony dostęp do placówek opiekuńczych (39,6%). Aż 28,9% badanych uważa, że starsi mieszkańcy Gminy

doświadczają ubóstwa i biedy, co koreluje z oceną sytuacji materialnej seniorów opisywaną powyżej. Zdaniem ankietowanych mieszkańców seniorzy napotykają na bariery architektoniczne w przestrzeni lokalnej (17,4% badanych). Co dwudziesty badany uznał, że osoby starsze nie są akceptowane przez lokalną społeczność. Jako inne wskazano problemy komunikacyjne – brak lokalnych połączeń autobusowych.

Wykres 32. Problemy dotyczące osoby starsze w Gminie Herby¹³

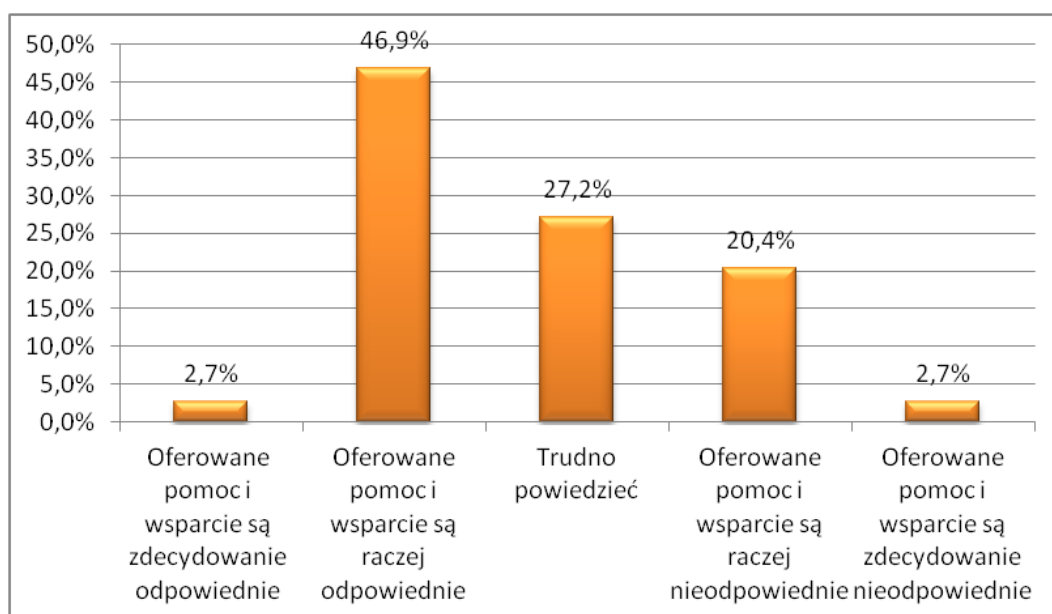

[Źródło: badanie własne, N = 149]

Największa część badanych (46,9%) uznała, że pomoc kierowana do osób starszych mieszkających w Gminie jest raczej odpowiednia. Co piąty badany uważał, że jest wręcz odwrotnie – pomoc osobom starszym w zakresie czynności dnia codziennego jest raczej nieodpowiednia w stosunku do ich potrzeb (20,4%). Odpowiedzi skrajnych (tj. „zdecydowanie odpowiednia” i „zdecydowanie nieodpowiednia”) udzieliło po 2,7% badanych mieszkańców, a 27,2% ankietowanych nie udzieliło konkretnej odpowiedzi na to pytanie (odpowiedzi: „trudno powiedzieć”).

¹³ Respondenci mogli udzielić więcej niż jednej odpowiedzi.

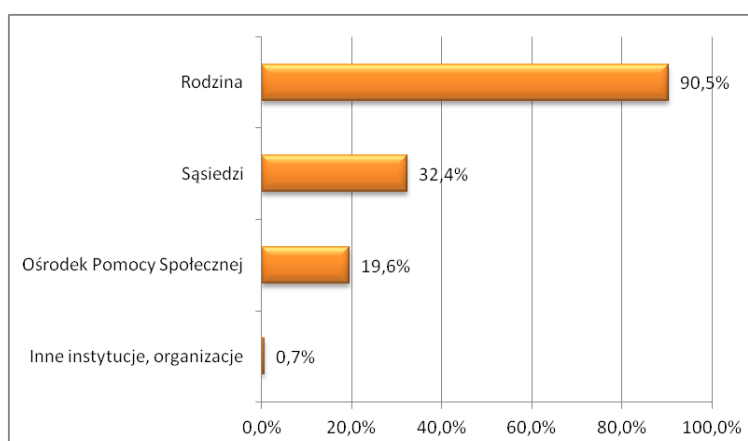
Wykres 33. Ocena pomocy i wsparcia oferowanego osobom starszym na co dzień

[Źródło: badanie własne, N = 147]

W opinii badanych mieszkańców Gminy seniorzy najczęściej korzystają z pomocy rodziny (90,5% badanych). Co trzeci badany uważa, że pomocy udzielają im również sąsiedzi, a co piąty uznał, że taką pomoc świadczy również Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Inne instytucje i organizacje raczej nie angażują się zdaniem respondentów w pomoc najstarszym mieszkańcom Gminy – zostały wskazane jedynie przez 0,7% badanych).

Wykres 34. Osoby lub instytucje świadczące pomoc osobom starszym¹⁴

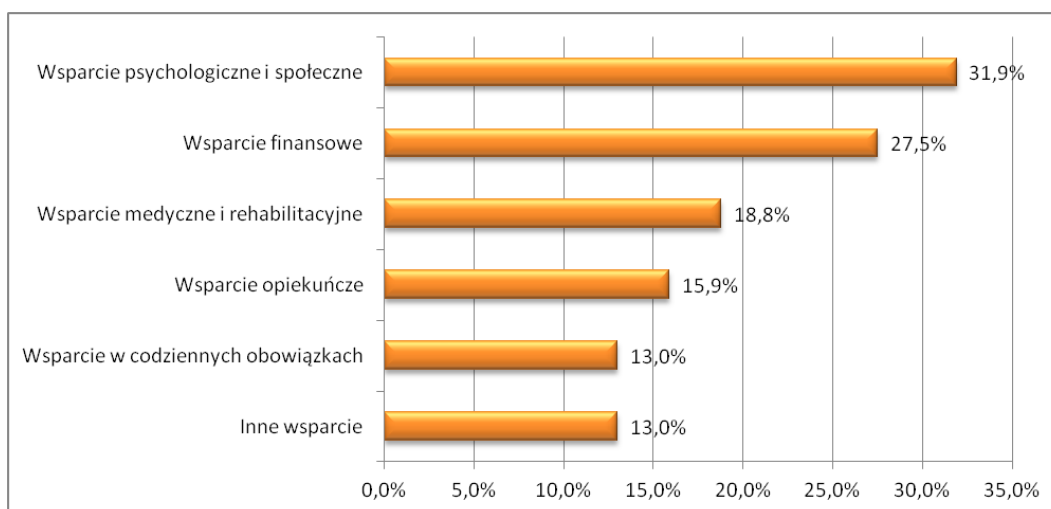

[Źródło: badanie własne, N = 148]

¹⁴ Respondenci mogli udzielić więcej niż jednej odpowiedzi.

W opinii badanych mieszkańców Gminy seniorzy potrzebują przede wszystkim wsparcia w postaci zagospodarowania czasu wolnego i rozwoju kontaktów międzyludzkich – tak uważa 31,9% badanych (odpowiedź: „wsparcie psychologiczne i społeczne – towarzystwo, rozmowy, zainteresowanie, poświęcenie czasu itp.”). Zdaniem 27,5% badanych, seniorzy wymagają wsparcia finansowego, a według 18,8% – wsparcia medycznego i rehabilitacyjnego. Jako inne potrzeby seniorów wskazano m.in. wsparcie w zakresie poszukiwania zatrudnienia.

Wykres 35. Potrzeby osób starszych w opinii mieszkańców Gminy¹⁵

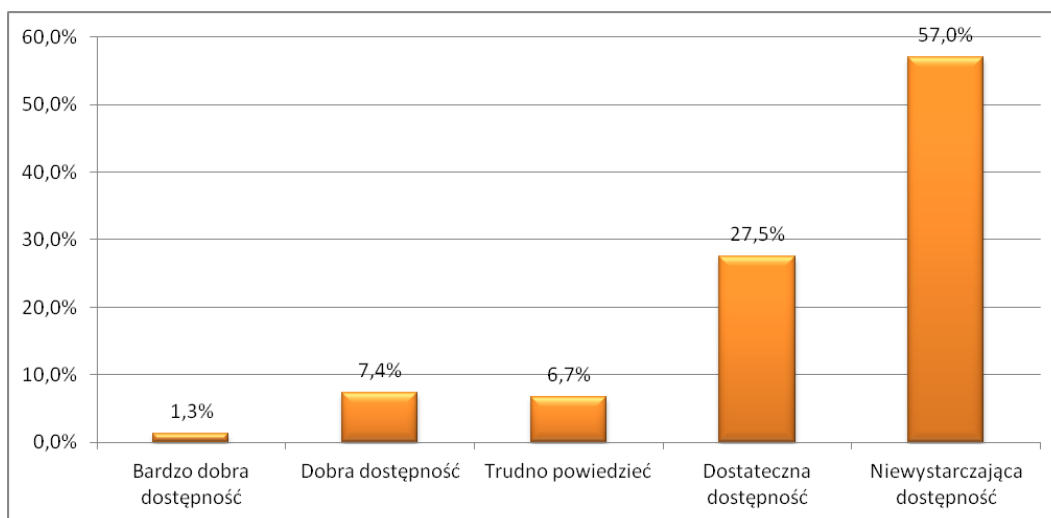

[Źródło: badanie własne, N = 71]

Dostępność usług rehabilitacyjnych kierowanych do seniorów zamieszkujących Gminę Herby jest zdaniem większości mieszkańców niewystarczająca w stosunku do aktualnych potrzeb – tak uważa 57% ankietowanych. Zdaniem 8,7% badanych dostępność usług rehabilitacyjnych w Gminie jest dobra lub bardzo dobra. W opinii 27,5% badanych mieszkańców Gminy dostępność do rehabilitacji w Gminie jest wystarczająca.

¹⁵ Respondenci mogli udzielić więcej niż jednej odpowiedzi.

Wykres 36. Ocena dostępności usług rehabilitacyjnych w Gminie

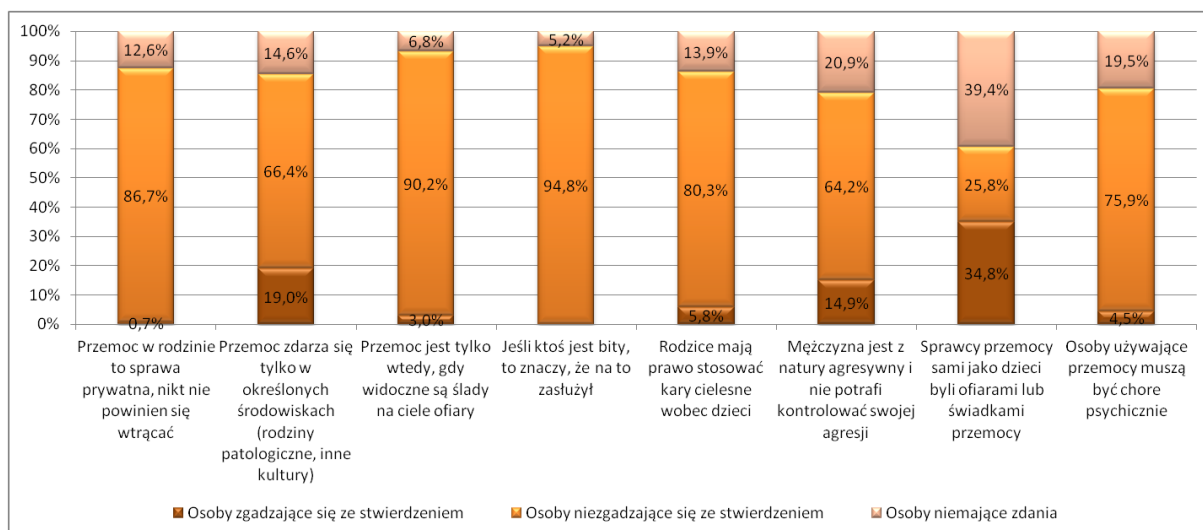

[Źródło: badanie własne, N = 142]

Przemoc

Kolejny element badania stanowiła kwestia przemocy. Mieszkańców poproszono o odniesienie się do szeregu stwierdzeń dotyczących tego zagadnienia.

Wykres 37. Opinie mieszkańców Gminy Herby na temat przemocy

[Źródło: badanie własne]

Prawie wszyscy badani (94,8%) nie zgodzili się z poglądem, że ofiary przemocy zasłużyły sobie na takie traktowanie. Pozostali nie potrafili się wypowiedzieć

w tej kwestii, a nikt nie odniósł się do niej pozytywnie. Odpowiedzi respondentów w pozostałych przypadkach były nieco bardziej zróżnicowane:

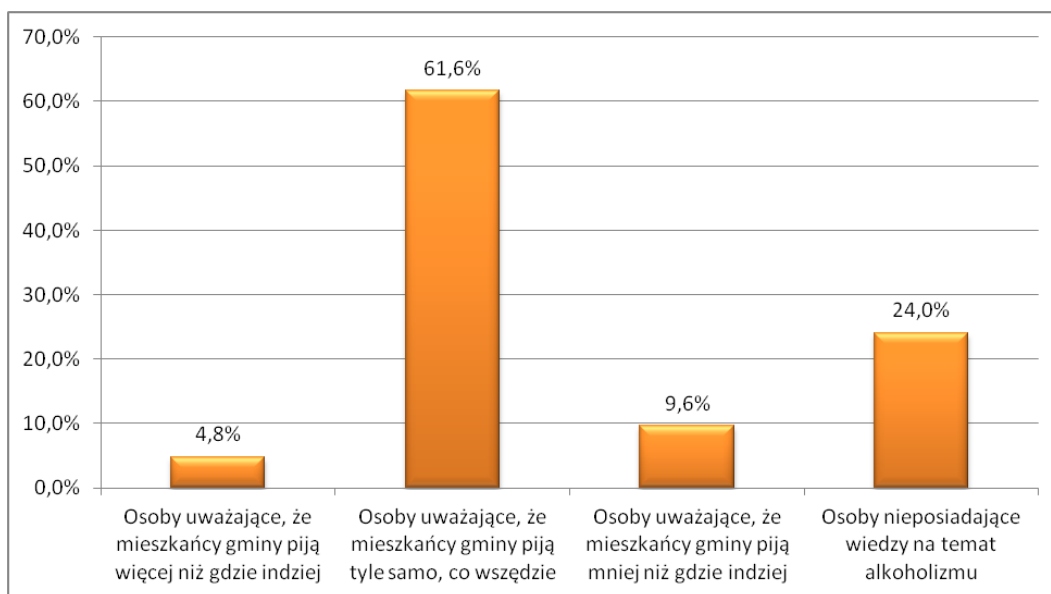
- 90,2% badanych nie zgodziło się ze stwierdzeniem, że przemoc wiąże się zawsze z widocznymi śladami na ciele ofiary;
- 86,7% badanych nie zgodziło się ze stwierdzeniem, że przemoc to prywatna sprawa rodziny; tylko 0,7% badanych pozytywnie odniosło się do omawianego poglądu;
- 80,3% badanych uznało, że rodzic nie ma prawa stosować kar cielesnych wobec dzieci, ale aż 5,8% było przeciwnego zdania;
- 75,9% badanych nie zgodziło się ze stwierdzeniem, że osoby stosujące przemoc muszą być chore psychicznie.

W odniesieniu do pozostałych stwierdzeń opinie respondentów były bardziej zróżnicowane. Prawie co piąty badany (19%) uznał, że problem przemocy dotyczy określonych środowisk, np. rodzin patologicznych, innych kultur. Przeciwnego zdania było 66,4% respondentów. Ze stwierdzeniem, że mężczyźni są z natury agresywni i nie potrafią kontrolować swojej agresji zgodziło się 14,9% badanych, a 64,2% było przeciwnego zdania. Największą trudność respondenci mieli z odniesieniem się do stwierdzenia „Sprawcy przemocy sami jako dzieci byli ofiarami lub świadkami przemocy” – aż 39,4% badanych nie miało zdania w tej sprawie, 34,8% zgodziło się z tym poglądem, a pozostałe 25,8% uważało, że opinia ta nie jest prawdziwa.

Uzależnienia

Mieszkańców biorących udział w badaniu poproszono o ocenę skali nadużywania napojów alkoholowych. Ponad połowa badanych (61,6%) wskazała, że spożywanie napojów alkoholowych jest na takim samym poziomie jak w innych gminach. Z kolei 9,6% ankietowanych stwierdziło, że na terenie Gminy spożywa się mniej alkoholu niż gdzie indziej. Zaledwie 4,8% ankietowanych uważało, że mieszkańcy Gminy spożywają więcej alkoholu niż w innych miejscowościach. Natomiast 24% badanych nie posiadało wiedzy w tym temacie.

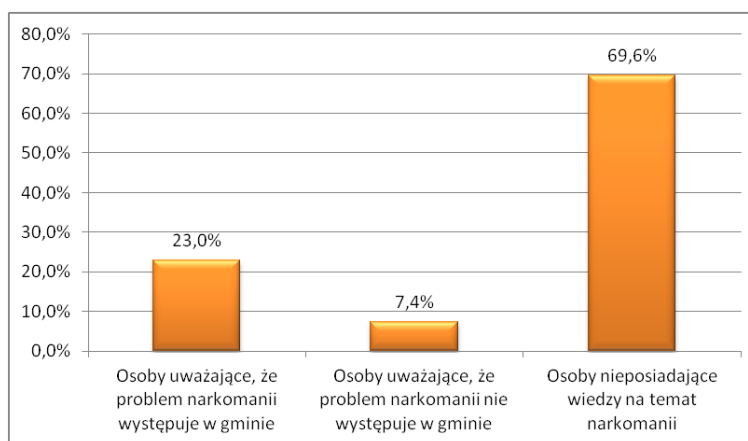
Wykres 38. Spożywanie alkoholu przez mieszkańców Gminy

[Źródło: badanie własne, N = 141]

Badani mieszkańcy Gminy zostali poproszeni także o wskazanie, czy w ich miejscowości występuje problem związany z zażywaniem narkotyków. Prawie jedna czwarta ankietowanych stwierdziła, że problem zażywania substancji psychoaktywnych na terenie Gminy istnieje. Zaledwie 7,4% badanych wskazało, że na terenie Gminy nie ma problemu z związanego z zażywaniem narkotyków. Z kolei 69,6% respondentów nie posiada wiedzy na ten temat.

Wykres 39. Występowanie zjawiska narkomanii w Gminie

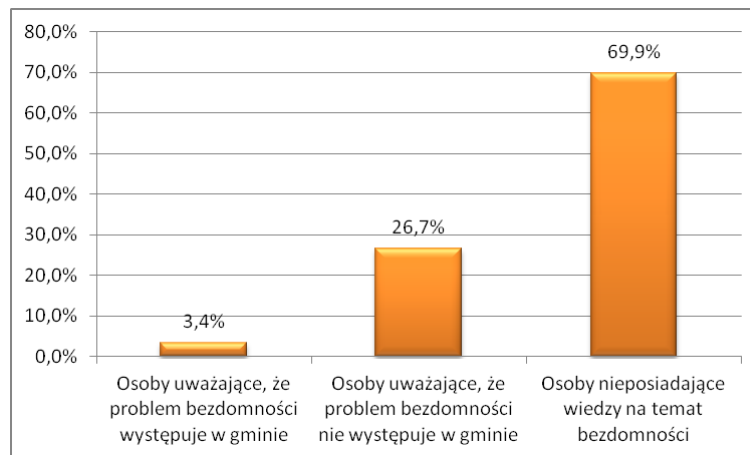
[Źródło: badanie własne, N = 148]

Bezdomność

Mieszkańcy Gminy Herby nie postrzegają bezdomności jako szeroko występującego problemu – tylko 3,4% badanych zauważa istnienie bezdomności w Gminie.

Wśród pozostałych dominują osoby nieposiadające wiedzy na omawiany temat – stanowią one 69,9% badanych. Pozostałe 26,7% badanych twierdziło, że problem bezdomności w Herbach nie występuje.

Wykres 40. Występowanie bezdomności w Gminie Herby

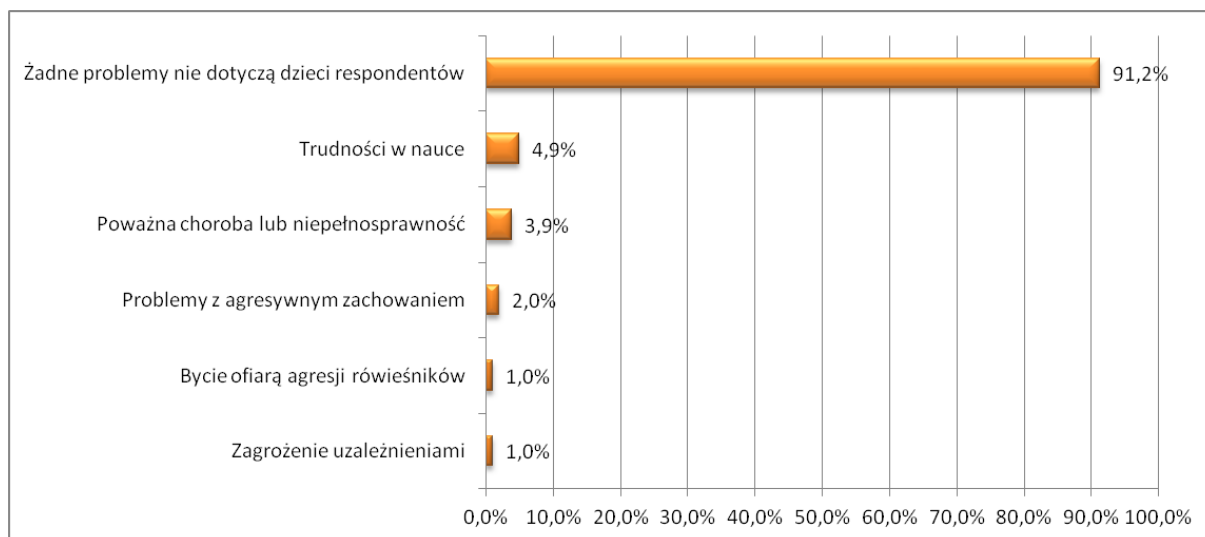
[Źródło: badanie własne, N = 146]

Problemy rodzicielskie

Respondenci zostali poproszeni także o wskazanie problemów, z którymi borykają się ich dzieci.

Wykres 41. Problemy dotyczące dzieci respondentów¹⁶

[Źródło: badanie własne, N = 106]

Jedynie 8,8% uczestniczących w badaniu osób wskazało, że ich dzieci dotyczą różnego rodzaju trudności – najczęściej wskazywano problemy w nauce (4,9%), chorobę lub niepełnosprawność dziecka (3,9%), agresywne zachowanie (2%), a także zagrożenie uzależnieniami oraz fakt bycia ofiarą agresji rówieśników (po 1 %). Większość respondentów (91,2%) wskazała, że ich dzieci nie dotyczą żadne z wymienionych powyżej problemów.

¹⁶ Respondenci mogli udzielić więcej niż jednej odpowiedzi.

5.5. Podsumowanie wyników badania

Warunki życia i najważniejsze problemy na terenie Gminy

- Mieszkańcy Gminy Herby są zadowoleni z warunków życia – najwyżej ocenili dostępność i jakość placówek handlowych (średnia ocena 3,8 w skali od 1 do 5) oraz poczucie bezpieczeństwa (3,7). Najniżej z kolei oceniają lokalny rynek pracy (2,3) oraz dostęp do kultury i rozrywki (2,2).
- Wśród najważniejszych problemów społecznych występujących na terenie Gminy Herby mieszkańcy wymieniali przede wszystkim bezrobocie (64,2% badanych), alkoholizm (56,1%), trudną sytuację materialną rodzin (43,9%), brak oferty rozwoju dzieci i młodzieży (42,6%) oraz emigrację młodych osób (41,9%).
- Zdaniem mieszkańców Gminy z problemami społecznymi najczęściej borykają się rodziny wielodzietne (60,8%), osoby ubogie (59,5%), starsze (45,9%) oraz uzależnione (41,9%).
- Mieszkańcy Gminy Herby martwią się o swoją rodzinę przede wszystkim z powodu niskich zarobków, świadczeń (44%), zaciągniętych kredytów i pożyczek (28,4%) oraz braku pracy (17%).

Kluczowe zjawiska społeczne na terenie Gminy

Ubóstwo

- Zdaniem 57% ankietowanych, najczęstszą przyczyną ubóstwa na terenie Gminy Herby jest fakt pozostawania bez zatrudnienia. Według 20,4% respondentów do ubóstwa przyczynia się alkoholizm, a zdaniem 19,4% – otrzymywanie niskich zarobków lub świadczeń (rent, emerytur itp.). Brak chęci do pracy wskazało 12,9% respondentów, a niezaradność życiową – 11,8%.
- 24% osób uczestniczących w badaniu oceniło sytuację finansową swojego gospodarstwa domowego poniżej przeciętnej, 62,3% respondentów oceniło ją jako przeciętną, a 13,7% – jako wyższą od przeciętnej.
- Zdaniem 24,5% respondentów, obecna sytuacja ich gospodarstw domowych jest gorsza niż pięć lat temu, 47,6% wskazało, że utrzymuje się na niezmiennym poziomie, a zdaniem 19,7% – poprawiła się.
- 35,1% respondentów wskazało, że na jednego członka gospodarstwa domowego dysponuje miesięcznie kwotą mieszczącą się w przedziale od 501 do 1000 zł, 21,6% badanych zadeklarowało posiadanie kwot mieszczących się w przedziale od 1001 do 1500 zł, 16,9% badanych wskazało posiadanie kwoty mniejszej niż 500 zł. Dysponowanie kwotą

mieszczącą się w przedziale od 1501 do 2000 zł zadeklarowało 14,2% respondentów, zaś powyżej 2000 zł – 6,8%.

- Zdaniem 23,6% respondentów, aktualnie osiągnane przez ich gospodarstwa domowe dochody nie wystarczają na pokrycie bieżących potrzeb.
- Posiadanie oszczędności zadeklarowało jedynie 22,6% respondentów. 56,8% ankietowanych wskazało natomiast, że posiada do spłaty pożyczkę lub kredyt.
- 58,8% respondentów zasygnalizowało, że z powodu niewystarczającej ilości środków finansowych, w ciągu ostatniego roku musiało zrezygnować z przynajmniej jednego udogodnienia. Najczęściej rezygnowano z wypoczynku rodzinnego (50,7% wskazań), wydatków związanych z kulturą (22,1%), wyjazdów dzieci na kolonie, obozy (11,8%) oraz zajęć rekreacyjnych typu basen (10,3%).

Bezrobocie

- 79,3% mieszkańców Gminy Herby uznało bezrobocie za istotny problem. Wśród czynników powodujących jego występowanie wymieniali oni przede wszystkim brak zakładów pracy (50%), złe warunki pracy (13,6%), brak motywacji do pracy (11,4%).
- W rodzinach 23,9% osób objętych badaniem są dorosłe osoby niepracujące i nieuczące się. W prawie połowie przypadków (48,7%) osoby te nie podejmują działań nakierowanych na poszukiwanie pracy.

Niepelnosprawność

- Zdaniem większości badanych, sytuacja materialna osób niepełnosprawnych jest trudna. Co drugi badany uznał, że jest ona zła lub bardzo zła (50,5% wskazań), a tylko 12% uznało, że jest ona dobra lub bardzo dobra.
- Najgorzej oceniano sytuację zdrowotną osób niepełnosprawnych. Niemal 60% respondentów uznało, że jest on zła lub bardzo zła (58,8% wskazań), za bardzo dobrą uznało ją 2,5% respondentów, a za dobrą co dziesiąty badany.
- Za najbardziej doskwierające uznano kwestie związane z brakiem dostępu do wysokiej jakości usług rehabilitacyjnych – kwestię tę wskazało 81,6% badanych, a 70,2% zaznaczyło, że osoby niepełnosprawne mają utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych. Co drugi badany wskazywał na brak odpowiedniej opieki (51,8% wskazań) i choroby dotykające osoby niepełnosprawne (52,5%).

- W opinii badanych, niepełnosprawni mieszkający na terenie Gminy Herby w głównej mierze otrzymują pomoc ze strony rodziny (91,7% wskazań). Zdaniem badanych znacznie rzadziej wsparcia udzielają sąsiedzi (27,5%) lub różnego rodzaju instytucje – tylko co czwarty respondent uznał, że niepełnosprawnym mieszkańcom pomaga Ośrodek Pomocy Społecznej.
- Zdaniem respondentów niepełnosprawni mieszkańcy Gminy oczekują przede wszystkim wsparcia medycznego i rehabilitacyjnego (41,1% odpowiedzi). Co trzeci ankietowany uznał, że osoby niepełnosprawne oczekują wsparcia finansowego. Zdaniem 17,9% ankietowanych, niepełnosprawnym potrzebne jest przede wszystkim wsparcie opiekuńcze.

Osoby starsze

- Wśród najważniejszych problemów dotyczących najstarszych mieszkańców Gminy ankietowani wymieniali najczęściej zły stan zdrowia (choroby – 79,2% wskazań) oraz utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (75,8% odpowiedzi).
- W opinii badanych seniorzy najczęściej korzystają z pomocy rodziny (90,5% wskazań). Co trzeci badany uważa, że pomocy udzielają im również sąsiedzi, a co piąty uznał, że taką pomoc świadczy również GOPS.
- Według badanych mieszkańców Gminy seniorzy potrzebują przede wszystkim wsparcia w postaci zagospodarowania czasu wolnego i rozwoju kontaktów międzyludzkich – tak uważa 31,9% badanych.
- Dostępność usług rehabilitacyjnych kierowanych do seniorów zamieszkujących Gminę Herby jest zdaniem większości mieszkańców niewystarczająca w stosunku do aktualnych potrzeb – tak uważa 57% ankietowanych.

Uzależnienia

- Większość badanych (61,6%) twierdziło, że problem picia alkoholu w Gminie Herby jest porównywalny z rozmiarem tego zjawiska w innych gminach. Kolejne 4,8% uważało, że mieszkańcy Gminy Herby piją więcej niż mieszkańcy innych gmin.
- Występowanie problemu narkomanii na terenie Gminy zauważyło 23% badanych mieszkańców.

Bezdomność

- Mieszkańcy Gminy Herby nie postrzegają bezdomności jako szeroko występującego problemu – tylko 3,4% badanych zauważyło istnienie bezdomności w Gminie.

Problemy rodzicielskie

- Niespełna co dziesiąty respondent wskazał, że jego dzieci dotykają różnego rodzaju problemy (8,8% wskazań). Najczęściej były to trudności związane z nauką (4,9% wskazań), choroba lub niepełnosprawność dziecka (3,9%), agresywne zachowanie (2%), a także zagrożenie uzależnieniami oraz fakt bycia ofiarą agresji rówieśników (po 1% wskazań).

6. Analiza SWOT

Na podstawie przedstawionych powyżej wyników analizy danych zastanych oraz badań mieszkańców Gminy przeprowadzono analizę w oparciu o metodykę SWOT. Miało to na celu określenie mocnych i słabych stron Gminy, a także negatywnych i pozytywnych czynników zewnętrznych mogących mieć wpływ na funkcjonowanie lokalnej społeczności.

Tabela 12. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców – Dobre warunki mieszkaniowe – Marginalny problem bezdomności – Dobrze działający system wsparcia dla seniorów (Dom Opieki Społecznej, organizacje pozarządowe) – Bogata oferta organizacji pozarządowych w dziedzinie rekreacji – Dobre zaplecze sportowe i edukacyjne	<ul style="list-style-type: none"> – Nasilenie problemu bezrobocia, dotyczącego w dużym stopniu osób młodych – Trudności ze znalezieniem zatrudnienia na terenie Gminy – Niska motywacja osób bezrobotnych, niepodejmowanie działań nakierowanych na znalezienie zatrudnienia – Trudna sytuacja materialna rodzin – Niewystarczająca oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci, młodzieży, dorosłych – Brak żłobków – Słaba oferta kulturalna – brak instytucji gminnej odpowiedzialnej za realizację zadań w tym obszarze – Niewystarczająca ilość lekarzy specjalistów – Brak perspektyw dla młodzieży – Słaba komunikacja wewnątrz Gminy – Brak wystarczającej wiedzy na temat potrzeb osób niepełnosprawnych – Brak organizacji społecznych działających na rzecz osób niepełnosprawnych

	<ul style="list-style-type: none"> – Niewystarczająca integracja mieszkańców – Brak posterunku policji – Ujemne saldo migracji
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – Nowe instrumenty skierowane w stronę osób bezrobotnych – Rozwój oferty kulturalnej i sportowej w celu zwiększenia aktywizacji społecznej – Rozwój sektora ekonomii społecznej – Stały napływ nowych mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> – Emigracja ludzi młodych, zjawisko migracji zarobkowej – Starzejące się społeczeństwo – Niski przyrost naturalny – Ograniczone środki budżetu Gminy na dofinansowanie placówek oświatowych i kulturalnych – Kryzys szkolnictwa zawodowego – Wzrost liczby rozwodów

7. Priorytety polityki społecznej Gminy Herby na lata 2016-2022

7.1. Wizja polityki społecznej Gminy Herby

W Gminie Herby funkcjonuje sprawny system pomocy społecznej umożliwiający osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

7.2. Cele operacyjne polityki społecznej Gminy Herby i zadania strategiczne

Cel operacyjny nr 1: Przeciwdziałanie ubóstwu i bezrobociu, w szczególności poprzez mobilizowanie osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy do podejmowania zatrudnienia.

Zadania strategiczne:

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny.
2. Podejmowanie wielowymiarowej współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Lublińcu przede wszystkim w zakresie realizacji Programu Aktywizacja i Integracja (PAI), a także innych form w zależności od aktualnych potrzeb, m.in. upowszechniania ofert pracy, staży, praktyk i innych form zatrudniania oraz kursów, szkoleń i innych form przygotowania zawodowego osób dorosłych.
3. Opracowanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych ze środków zewnętrznych.
4. Rozwój współpracy, w szczególności współpracy międzysektorowej, w celu ożywienia sytuacji na rynku pracy.

Cel operacyjny nr 2: Wspieranie podstawowych funkcji rodziny.

Zadania strategiczne:

1. Współpraca z instytucjami świadczącymi pomoc i usługi na rzecz rodzin przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
2. Rozwój interdyscyplinarnych form wsparcia rodziny.
3. Rozwój asystentury rodzinnej.
4. Podejmowanie współpracy ze szkołami, a przede wszystkim z pedagogami szkolnymi w zakresie realizacji działań, które mają na celu przeciwdziałanie przemocy w szkołach.

5. Utrzymanie i rozwój gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
6. Utrzymanie i rozwój gminnego systemu profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom.
7. Wspieranie rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich obowiązków w szczególności poprzez działania edukacyjne, między innymi w zakresie doskonalenia umiejętności wychowawczych i komunikacyjnych oraz w dziedzinie edukacji finansowej i edukacji w zakresie umiejętności gospodarowania.
8. Rozwój systemu poradnictwa kierowanego do rodzin, w szczególności porad prawnych, psychologicznych i pedagogicznych.

Cel operacyjny nr 3: Stworzenie warunków osobom niepełnosprawnym, chorym i starszym dla aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej.

Zadania strategiczne:

1. Diagnoza potrzeb środowiska osób niepełnosprawnych, chorych i starszych oraz realizacja działań wynikających z rzeczywistych potrzeb tych grup.
2. Wspieranie działań integrujących pokolenia i wzmacniających więzi międzypokoleniowe.
3. Rozwój systemu wsparcia osób niepełnosprawnych, chorych i starszych w Gminie.

Cel operacyjny nr 4: Wzmocnienie działań integrujących społeczność Gminy Herby.

Zadania strategiczne:

1. Budowanie świadomości społecznej na temat potrzeby integracji społecznej.
2. Wspieranie aktywności mieszkańców w zakresie integracji społecznej.
3. Realizacja kompleksowych programów aktywizacji kierowanych do osób usamodzielnianych, w tym młodzieży z ośrodków wychowawczych i socjoterapii, mających na celu poprawę szans adaptacyjnych poprzez organizację dodatkowego wsparcia w zakresie umiejętności społecznych i zawodowych.
4. Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie rozwoju społeczności lokalnej.

Cel operacyjny nr 5: Kształcenie kadry pracowników zajmujących się problemami społecznymi.

Zadania strategiczne:

1. Analiza sytuacji i potrzeb służb społecznych w zakresie kształcenia i podnoszenia kwalifikacji zawodowych.
2. Doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej ze szczególnym naciskiem na pracę z tzw. „trudnym klientem”.
3. Przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego wśród pracowników służb społecznych.
4. Promocja kształcenia ustawicznego i podnoszenia kwalifikacji zawodowych służb społecznych Gminy.

8. Sposób wdrażania, monitoring i ewaluacja wdrażania Strategii

Realizatorem działań określonych w „Lokalnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Herby na lata 2016-2022” jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, samorząd gminy, jednostki pomocnicze gminy (sołectwa, rady sołeckie), a także instytucje związane z ochroną zdrowia i edukacją oraz organizacje pozarządowe działające na rzecz lokalnej społeczności. Dla zwiększenia skuteczności podejmowanych działań ważne jest realizowanie wspólnych inicjatyw partnerskich, a także zwiększenie roli organizacji pozarządowych jako podmiotów działających na rzecz szeroko rozumianej integracji społecznej.

Do realizacji działań powołany zostanie zespół, który będzie odpowiedzialny za wdrażanie poszczególnych zadań określonych w strategii, monitorowanie rezultatów, a także zgłaszanie korekt i uzupełnień do dokumentu. Zespół będzie pracował pod przewodnictwem osoby zarządzającej gminną jednostką pomocy społecznej.

Monitoring realizacji strategii będzie prowadzony na bieżąco w cyklach rocznych, tj. opracowane będą coroczne sprawozdania z realizacji strategii z uwzględnieniem stopnia realizacji każdego z celów operacyjnych oraz celu strategicznego.

Sprawozdania będą opracowywane do 31 maja za rok poprzedni. Za przygotowanie sprawozdania odpowiedzialny będzie zespół realizatorów strategii nadzorowany przez kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Herbach.

Monitoring realizacji strategii będzie opierał się na danych własnych jednostki oraz danych udostępnionych przez instytucje i organizacje współpracujące, przede wszystkim: Urząd Gminy Herby oraz jednostki pomocnicze gminy (sołtysi i rady sołeckie), Powiatowy Urząd Pracy w Lublińcu oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lublińcu.

Zadanie	Termin realizacji	Osoby odpowiedzialne
Opracowanie sprawozdania z realizacji celów operacyjnych i kierunków działań	Corocznie do 31 maja za rok ubiegły	Kierownik GOPS przedkłada dokument Wójtowi Gminy
Ocena realizacji strategii	Corocznie do 30 czerwca za rok ubiegły	Wójt przedkłada dokument Radzie Gminy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Herby została przyjęta w formie uchwały przez Radę Gminy Herby. Wdrażane zmiany będą również podlegały uchwałom Rady Gminy. Zmiany w Strategii mogą być inicjowane przez:

- Wójta Gminy Herby;
- Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Ocena realizacji strategii będzie odbywała się w następujących formach:

- On-going – na bieżąco w trakcie realizacji strategii podczas wdrażania poszczególnych kierunków działań;
- ex post – po jej zakończeniu jako ocena efektów osiągniętych w zakresie zakładanych celów operacyjnych podczas wdrażania strategii.

Powstanie jeden raport z ewaluacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Herby będący podsumowaniem całego procesu ewaluacji. Znajdą się w nim informacje dotyczące stopnia osiągnięcia zakładanych celów, a także wnioski i rekomendacje służące realizacji dalszych działań w obszarze pomocy społecznej.

Spis rycin

Rycina 1. Usytuowanie Gminy Herby na terenie woj. śląskiego	11
Rycina 2. Gmina Herby z podziałem na sołectwa	12

Spis tabel

Tabela 1. Mieszkańcy Gminy Herby w podziale na wiek	12
Tabela 2. Mieszkańcy Gminy Herby w podziale na sołectwa	13
Tabela 3. Podmioty sektora publicznego i prywatnego w latach 2012-2014 ...	14
Tabela 4. Podmioty nowo zarejestrowane a wyrejestrowane w latach 2012-2014	14
Tabela 5. Podmioty sektora prywatnego w podziale na rodzaj działalności ...	15
Tabela 6. Liczba dzieci w placówkach oświatowych na terenie Gminy Herby	16
Tabela 7. Liczba mieszkańców przypadających na jednego pracownika socjalnego	18
Tabela 8. Osoby i rodziny objęte wsparciem GOPS	19
Tabela 9. Przeznaczenie środków finansowych na świadczenia w 2014 r.	19
Tabela 10. Powody objęcia wsparciem GOPS	21
Tabela 11. Dostępność punktów sprzedających napoje alkoholowe na terenie Gminy Herby w 2013 r.	27
Tabela 12. Analiza SWOT.....	62

Spis wykresów

Wykres 1. Rodziny objęte pomocą społeczną ze względu na ubóstwo wśród wszystkich rodzin objętych wsparciem GOPS.....	22
Wykres 2. Struktura bezrobotnych z Gminy Herby w latach 2012-2014.....	23
Wykres 3. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2014 r.....	23
Wykres 4. Rodziny objęte pomocą społeczną ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa wśród wszystkich rodzin objętych wsparciem GOPS. 24	
Wykres 5. Rodziny objęte pomocą społeczną ze względu na wielodzietność wśród wszystkich rodzin objętych wsparciem GOPS	25
Wykres 6. Rodziny objęte pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wśród wszystkich rodzin objętych wsparciem GOPS	25

Wykres 7. Rodziny niepełne wśród wszystkich rodzin objętych wsparciem GOPS ze względu na bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	26
Wykres 8. Rodziny wielodzietne wśród wszystkich rodzin objętych wsparciem GOPS ze względu na bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	26
Wykres 9. Rodziny objęte pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby wśród wszystkich rodzin objętych wsparciem GOPS	28
Wykres 10. Ocena warunków życia w Gminie Herby	30
Wykres 11. Najważniejsze problemy społeczne w Gminie Herby w opinii mieszkańców.....	32
Wykres 12. Grupy dotknięte problemami społecznymi w Gminie Herby w opini mieszkańców.....	33
Wykres 13. Główne powody troski o swoją rodzinę	34
Wykres 14. Procent mieszkańców Gminy Herby, które według respondentów można uznać za ubogie	35
Wykres 15. Najczęstsze według respondentów przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców Gminy Herby.....	36
Wykres 16. Ocena sytuacji finansowej swojego gospodarstwa domowego przez respondentów.....	37
Wykres 17. Ocena sytuacji finansowej swojego gospodarstwa domowego na przeźreni ostatnich pięciu lat przez respondentów.....	37
Wykres 18. Kwoty, jakimi miesięcznie dysponują gospodarstwa domowe respondentów w przeliczeniu na 1 osobę.....	38
Wykres 19. Sytuacja finansowa gospodarstw domowych respondentów	39
Wykres 20. Udogodnienia, z których w ciągu ostatniego roku z powodu braku pieniędzy musieli zrezygnować respondenci	40
Wykres 21. Ocena problemu bezrobocia na terenie Gminy przez respondentów.....	41
Wykres 22. Czynniki wpływające na bezrobocie w Gminie	41
Wykres 23. Osoby niepracujące i nieuczące się w gospodarstwach domowych respondentów	42
Wykres 24. Poszukiwanie pracy przez niepracujących i nieuczących się członków gospodarstw domowych w ciągu ostatnich trzech miesięcy	43
Wykres 25. Ocena sytuacji osób niepełnosprawnych w Gminie.....	44

Wykres 26. Problemy dotyczące niepełnosprawnych mieszkańców Gminy Herby.....	45
Wykres 27. Ocena pomocy i wsparcia oferowanego osobom niepełnosprawnym na co dzień.....	46
Wykres 28. Osoby lub instytucje świadczące pomoc osobom niepełnosprawnym.....	47
Wykres 29. Ocena dostępności rehabilitacji i usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych w Gminie Herby	47
Wykres 30. Potrzeby osób niepełnosprawnych w opinii mieszkańców Gminy .	48
Wykres 31. Ocena sytuacji osób starszych w Gminie Herby	49
Wykres 32. Problemy dotyczące osoby starsze w Gminie Herby.....	50
Wykres 33. Ocena pomocy i wsparcia oferowanego osobom starszym na co dzień.....	51
Wykres 34. Osoby lub instytucje świadczące pomoc osobom starszym	51
Wykres 35. Potrzeby osób starszych w opinii mieszkańców Gminy	52
Wykres 36. Ocena dostępności usług rehabilitacyjnych w Gminie	53
Wykres 37. Opinie mieszkańców Gminy Herby na temat przemocy.....	53
Wykres 38. Spożywanie alkoholu przez mieszkańców Gminy	55
Wykres 39. Występowanie zjawiska narkomanii w Gminie	55
Wykres 40. Występowanie bezdomności w Gminie Herby	56
Wykres 41. Problemy dotyczące dzieci respondentów	57